

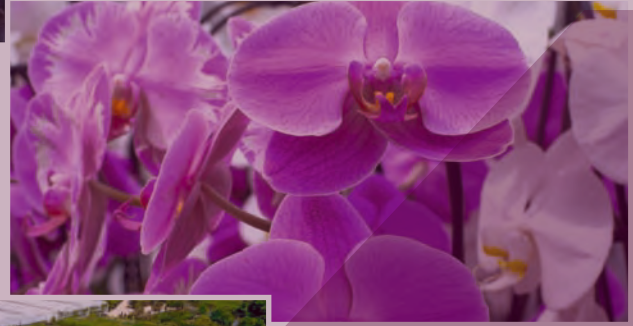

YALOVA'nın

25 Yılı

RAPORU

Yalova ve Çiçek

Yalova'da 3.793 da alanda, yaklaşık 158 milyon adet süs bitkisi üretimi yapılmaktadır. Türkiye üretiminin yaklaşık % 9'unu karşılayan Yalova, süs bitkileri üretiminde adet olarak üçüncü, alan olarak dördüncü sıradadır.

Yalova'nın 25 Yılı Raporu

T.C.
Yalova İl Özel İdaresi

T.C.
Doğu Marmara Kalkınma Ajansı

Yayın Numarası

2020 SAR-YR-010

Sayfa Sayısı: 74

1. Baskı

Ekim 2020

Hazırlayanlar

Murat ÖZKAN

N. Benginur UYGUN

Fatma AVŞAR

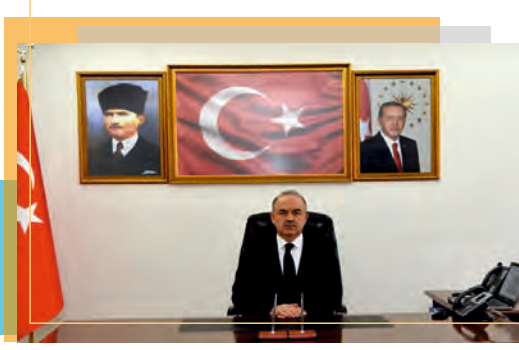
Dizgi / Tasarım

Cüneyt POLAT

Basım Yeri

Lorem Ipsum

ÖNSÖZ

Yalova'mız, il olduğu 6 Haziran 1995 tarihinden bugüne kadar, üç metropolün kalbinde bulunan eşsiz lokasyonu, yeşille mavinin mükemmel uyumuyla harmanlanmış doğal zenginlikleri ve sunduğu daha pek çok imkân ile her geçen gün daha fazla kişinin yaşamak için tercih ettiği bir şehir olmaktadır.

1995'ten günümüze, 17 Ağustos 1999 Marmara Depremi gibi büyük bir felaket, 15 Temmuz 2016'da gerçekleştirilen menfur darbe teşebbüsü ve şu anda halen içinden geçmekte olduğumuz korona virüsü kaynaklı uluslararası pandemi gibi oldukça önemli sayılabilecek badireye rağmen, sosyo-ekonomik gelişmişlik anlamında Yalova'mız çok ciddi bir mesafe kat etmiştir.

25 yılın ardından bugüne geldiğimizde şehrimiz, ülkemizin 2023 yılı vizyonuna ulaşmasını sağlayacak yüksek katma değerli üretim noktasında, tersaneleri, sanayisi, tarım ve turizm işletmeleri, üniversitesi ve ar-ge merkezleriyle üzerine düşeni ziyadesiyle yapmaktadır. Yalova'nın değişim süreci halen devam etmektedir ve mevcuttaki organize sanayi bölgesi çalışmaları gibi projelerin de tamamlanmasıyla, Yalova'nın ülkemizin kalkınmasında üstlendiği misyon çok daha yukanlara çıkacaktır.

Çağımızda, değişimi yakalayabilenlerin kalkınmış toplumlar arasında yer aldığını görmekteyiz. Her alanda gelişmelerin büyük bir hızda yaşandığı bir dönemde Yalova'daki değişim sürecini başarıyla yürütebilmek ancak güncel ve tutarlı verilerin işlenmesi ve sağlıklı bilgiye çevrilmesiyle mümkün olabilmektedir. Zira her türlü analiz, tanılama ve planlama çalışmasında başarılı olabilmek, tutarlı ve etkin veri altyapısına sahip olmayı gerektirmektedir.

Elinizde tuttuğunuz "Yalova'nın 25 Yılı Raporu" başlıklı çalışma, farklı resmi veri kaynaklarından derlenen Yalova'ya dair kilit göstergeler ve bilgileri, 1995 veya ilk resmi yayım yılından mevcut en güncel yıla kadar, zaman serisi olarak sade bir tasarımla sunmaktadır.

Rapor, İl Genel Meclisinin 03.02.2020 tarihli toplantısında Yalova'nın il oluşunun 25. Yılı münasebetiyle bir etkinlik düzenlenmesi yönünde alınan karar doğrultusunda hazırlanmıştır. 2020 yılı Haziran ayında düzenlenmesi planlanan Yalova +25 etkinliği pandemi nedeniyle ertelenmiş olmakla birlikte, ilimiz için önemli olan bu raporun hazırlanmasına vesile olan Yalova İl Genel Meclisine teşekkür ediyorum.

Ayrıca, güzide ilimizin bir nevi rakamsal kronolojisini ortaya koyan ve gelecekteki değişimleri yakalayabilmek adına şehrimizle ilgili yapılacak pek çok akademik çalışmaya resmi kaynak görevi üstlenmesini beklediğimiz "Yalova'nın 25 Yılı Raporu" adlı eserin hazırlanmasında ve elbette Yalova'nın bugünlere gelmesinde emeği geçen herkese şükranlarımı sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	1
GÖRSELLER	3
GRAFİKLER	3
İNOGRAFIKLER	4
VİDEOLAR	4
TABLOLAR	4
KISALTMALAR	5
25+ YILDA YALOVA İLİ MİLLETVEKİLLERİ	6
25+ YILDA YALOVA İLİ VALİLERİ	8
1. YALOVA'NIN KONUMU VE KISA TARİHİ	10
2. YALOVA'NIN 25 YILI	14
2.1. DEMOGRAFİK UNSURLAR	15
2.1.1 NÜFUS DEĞİŞİMLERİ	15
2.1.2. GÖÇLER	18
2.1.3. DİĞER DEMOGRAFİK UNSURLAR	19
2.2. EKONOMİ	22
2.2.1 SANAYİ	23
2.2.2 TARIM	27
2.2.3 TURİZM	31
2.2.4 DIŞ TİCARET	37
2.2.5 İSTİHDAM YAPISI	40
2.3. SAĞLIK	43
2.4. EĞİTİM	45
2.5. KÜLTÜR VE SANAT	48
2.6. ULAŞIM	49
2.7. ÇEVRE	51
2.8. SOSYO-EKONOMİK GELİŞİMİŞLİK SIRALAMASI	54
2.9. 17 AĞUSTOS DEPREMİ	55
2.10. 25 YILLIK DÖNEMDE YAPILAN ÖNEMLİ YATIRIMLAR	56
2.10.1. YALOVA ÜNİVERSİTESİ	56
2.10.2. TERSANELER	59
2.10.3. İSTANBUL – BURSA – İZMİR OTOYOLU	60
2.10.4. ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ	62
2.10.5. KAMU YATIRIMLARI	63
2.10.6. ENERJİ YATIRIMLARI	64
3. GELECEK PROJESİYONLARI (NÜFUS, EKONOMİ, SOSYAL VB.)	66
KAYNAKÇA	68

GÖRSELLER

Görsel 1. Yalova İlinin Konumu	10
Görsel 2. Yalova'nın İl Oluşunun İlanına Dair Resmi Gazete	11
Görsel 3. Yalova İlçeleri Özet Bilgiler	12
Görsel 4. "Unutulmaz Yalova" Temalı Tanıtım Filmi	12
Görsel 5. 1995 ve 2020 Yıllarında Yalova Uydu Görüntüleri	14
Görsel 6. Yürüyen Köşk	34
Görsel 7. Kara Kilise	34
Görsel 8. Hersekzade Ahmet Paşa Camii	35
Görsel 9. Deniz Feneri	35
Görsel 10. Dipsiz Göl	36
Görsel 11. Termal Kaplıcaları	36
Görsel 12. Çınarlı Hıyabandan Bir Görüntü	53
Görsel 13. Yalova Üniversitesi Merkez Kampüsü	56
Görsel 14. Altınova tersanelerinden bir görünüm	59
Görsel 15. Otoyol güzergâhı (Otoyol Yatırım ve İşletme A.Ş.)	61
Görsel 16. Yalova OSB Yatırımları Özet Bilgileri	62

GRAFİKLER

Grafik 1. 1990 ve 2019 Yıllarına Ait İlçe Bazlı Resmi Nüfus Rakamları	16
Grafik 2. 1990 ve 2019 Yılları Yalova Şehirleşme Oranları	17
Grafik 3. 2000, 2010 ve 2019 Yılları Yalova İli 0-14 Yaş ile 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranları	17
Grafik 4. Yalova İli 2001-2018 Dönemi Seçilmiş Evlenme ve Boşanma Sayıları	19
Grafik 5. Doğuşta Beklenen Yaşam Süreleri	20
Grafik 6: GSYİH'ya göre sektörel paylar – Cari fiyatlarla	22
Grafik 7. Yıllar İtibarıyla Yalova'da Kivi Üretimi	30
Grafik 8. Yalova İli 2006-2019 Döneminden Seçilmiş Turizm Tesis İstatistikleri	31
Grafik 9. Yalova 1996-2019 Dönemi Konaklayan Kişi ve Geceleme Sayıları	32
Grafik 10. Yalova İli 1996 ve 2019 Yılları Yerli-Yabancı Turist Oranları	33
Grafik 11: Ürünlerin toplam ihracat içerisindeki payları	39
Grafik 12: Ortaöğretim kurumlarına göre öğretim gören öğrenci sayılarının, toplam ortaöğretim öğrenci sayılarına oransal olarak kıyaslaması	46
Grafik 13: İllerin Alt Boyutlar İtibarıyla Sıralamaları	54
Grafik 14. Yalova'da 2008 ve 2019 Yıllarında Gemi İnşa Sektörü İhracatının İl İhracatına Oranı	60

İNFOGRAFIKLER

İnfoğrafik 1. Yalova Geneline Ait 1990-2019 Döneminden Seçilmiş Resmi Nüfus Rakamları	15
İnfoğrafik 2 : Yalova Gemi İnşa Sanayisinde Öne Çıkan Noktalar	24
İnfoğrafik 3: Yalova'da kimya ürünleri imalatında öne çıkan noktalar	25
İnfoğrafik 4. Yalova'da Sanayi Üretimi Altyapısına Dair Bilgiler (Doğu Marmara Kalkınma Ajansı, 2019)	26
İnfoğrafik 5. Yalova Süs Bitkileri Sektöründe Öne Çıkan Noktalar	30

VİDEOLAR

Video 1. Unutulmaz Yalova, MARKA	12
Video 2. Yalova İlinin 25 yıllık Uydu Görüntüleri	14

TABLolar

Tablo 1: Yalova Hakkında Temel Bilgiler	10
Tablo 2: Nüfus Artış Hızı Türkiye - Yalova Kıyaslaması	15
Tablo 3. Yalova İlçe Bazlı 1990-2019 Döneminden Seçilmiş Resmi Nüfus Rakamları	16
Tablo 4: Yıllara göre göç istatistikleri	18
Tablo 5. Yıllar itibarıyla Doğum ve Ölüm Sayılarına İlişkin Tablo ve Grafikler	20
Tablo 6. İllere ve Cinsiyete göre mutluluk düzeyi, 2013	21
Tablo 7: Kişi başı GSYİH - ABD Doları - 2009 bazlı	23
Tablo 8. Yalova İli Çayır ve Mera Alanları Hariç Tarım Alanları, (Dekar)	27
Tablo 9: Bitkisel Üretim Değeri (Bin TL)	28
Tablo 10. Yalova Hayvansal Ürün ve Canlı Hayvan Değerleri (1000 TL)	29
Tablo 11 : Yıllara Göre Süs Bitkileri Üretimi (Adet/Sayı) ve Ekilen Alan (metrekare)	29
Tablo 12: Süs Bitkileri Üretiminde En Yüksek Paya Sahip İller ve Oranları	29
Tablo 13: 2019 yılı kivi üretim miktarına göre en yüksek paya sahip ilk 3 il sıralaması	31
Tablo 14. Yıllara Göre Mavi Bayraklı Plaj Sayıları	33
Tablo 15: Yıllara göre ihracat verileri	37
Tablo 16: Yıllara göre en çok ihraç edilen ilk 3 ürün	38
Tablo 17: Yıllara göre en çok ihracat yapılan ilk üç ülke	39
Tablo 18: Yıllara göre İthalat İstatistikleri	40
Tablo 19: Toplam İş Gücü ve İş Gücü Oranı	40
Tablo 20: 5510 Sayılı Kanunun 4-1/a Maddesi Kapsamındaki Zorunlu Sigortalı Sayıları	41
Tablo 21: Prime Esas Ortalama Günlük Kazançlar	41
Tablo 22: 5510 Sayılı Kanunun 4-1/a Maddesi Kapsamındaki İşyeri Sayıları	42
Tablo 23: Yıllara göre hastane sayısı	43

Tablo 24. Yalova 2000-2018 Yılları Hastane Yatak Sayısı	43
Tablo 25. Yalova 2002-2018 Dönemi Sağlık Personeli Verileri	44
Tablo 26: Eğitim İstatistikleri	45
Tablo 27: Yalova Üniversitesi Öğrenci Sayıları	46
Tablo 28. Yalova İli 2008-2018 15+ Yaş Eğitim Düzeyleri	47
Tablo 29: Sinema ve Tiyatro İstatistikleri	48
Tablo 30: Halk Kütüphaneleri ve Halk Kütüphanelerinde Bulunan Kitap Sayısı	49
Tablo 31 . Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	50
Tablo 32. Yalova 1995-2018 Yılları Trafik Kaza Sayıları	50
Tablo 33. Yalova 2011-2018 Yılları Trafik Kazalarında Ölü ve Yaralı Sayısı	50
Tablo 34: Çevresel Atık İstatistikleri	51
Tablo 35: Çevresel Hizmet Verilen Nüfus Oranları	51
Tablo 36: İçme ve Kullanma Suyu İstatistikleri	52
Tablo 37: Atık Su İstatistikleri	52
Tablo 38: İlin Orman Varlığı	53
Tablo 39: İlçelere göre Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması	54
Tablo 40: İlin SEGE sıralaması kıyaslaması	54
Tablo 41 . Depremın Yalova İli Nüfus Yapısına Olan Etkileri	55
Tablo 42: Yalova Üniversitesi Öğrenci Sayıları	58
Tablo 43. Yalova 'da Yapılan Kamu Yatırımları Payı- 1.000 TL	63
Tablo 44. Yalova İli 2003-2019 Yılları Arası Sektörlere Göre Kamu Yatırımları	64
Tablo 45: İşletmede Olan Enerji Tesisleri	64
Tablo 46: Nüfus Projeksiyonları	66

KISALTMALAR

AR-GE Araştırma ve Geliştirme
DİE Devlet İstatistik Enstitüsü
GSYİH Gayrisafi Yurtiçi Hasıla
Ha Hektar
İDO İstanbul Deniz Otobüsleri
M.Ö. Milattan Önce

M.S. Milattan Sonra
MARKA Doğu Marmara Kalkınma Ajansı
OSB Organize Sanayi Bölgesi
TÜİK Türkiye İstatistik Kurumu
SEGE Sosyo - Ekonomik Gelişmişlik
YGS Yükseköğretime Geçiş Sınavı

25+ YILDA YALOVA İLİ MİLLETVEKİLLERİ

Yaşar OKUYAN

20. Dönem (Ocak 1996 - Nisan 1999)
21. Dönem (Nisan 1999 – Kasım 2002)
Yalova Milletvekili – Anavatan Partisi
57. Türkiye Hükümeti Çalışma ve Sosyal
Güvenlik Bakanı (Mayıs 1999 – Ağustos 2002)

Cevdet AYDIN

20. Dönem (Ocak 1996 - Nisan 1999)
Yalova Milletvekili – Doğru Yol Partisi

Hasan SUNA

21. Dönem (Nisan 1999 – Kasım 2002)
Yalova Milletvekili – Demokratik Sol Parti

Şükrü ÖNDER

22. Dönem (Kasım 2002-Temmuz 2007)
Yalova Milletvekili – Adalet ve Kalkınma Partisi

Muharrem İNCE

22. Dönem (Kasım 2002-Temmuz 2007)
23. Dönem (Temmuz 2007-Haziran 2011)
24. Dönem (Haziran 2011-Haziran 2015)
25. Dönem (Haziran 2015-Kasım 2015)
26. Dönem (Kasım 2015-Haziran 2018)
Yalova Milletvekili – Cumhuriyet Halk Partisi

İlhan EVCİN

23. Dönem (Temmuz 2007-Haziran 2011)
Yalova Milletvekili – Adalet ve Kalkınma Partisi

25+ YILDA YALOVA İLİ MİLLETVEKİLLERİ

Temel COŞKUN

24. Dönem (Haziran 2011 – Haziran 2015)
Yalova Milletvekili – Adalet ve Kalkınma Partisi

Fikri DEMİREL

25. Dönem (Haziran 2015-Kasım 2015)
26. Dönem (Kasım 2015-Haziran 2018)
Yalova Milletvekili – Adalet ve Kalkınma Partisi

Ahmet BÜYÜKGÜMÜŞ

27. Dönem (Haziran 2018 - Günümüz)
Yalova Milletvekili – Adalet ve Kalkınma Partisi

Meliha AKYOL

27. Dönem (Haziran 2018-Günümüz)
Yalova Milletvekili – Adalet ve Kalkınma Partisi

Özcan ÖZEL

27. Dönem (Haziran 2018 - Günümüz)
Yalova Milletvekili – Cumhuriyet Halk Partisi

25+ YILDA YALOVA İLİ VALİLERİ

Osman Nuri EYÖVGE
08.11.1995-12.04.1996

Süleyman OĞUZ
16.04.1996-7.11.1997

Nihat ÖZGÖL
10.11.1997-16.02.2003

Doç. Dr. Yusuf ERBAY
17.02.2003-29.12.2008
04.09.2009-26.08.2010
02.02.2011-10.03.2011

Mehmet ERSOY
02.01.2009-03.09.2009

Dursun Ali ŞAHİN
26.08.2010-2.02.2011

25+ YILDA YALOVA İLİ VALİLERİ

Osman ÇAPALI
16.03.2011-19.08.2011

Esengül CİVELEK
29.08.2011-21.09.2014

Selim CEBİROĞLU
24.09.2014-15.06.2016

Tuğba YILMAZ
16.06.2016 - 05.11.2018

Muammer EROL
05.11.2018 - Günümüz

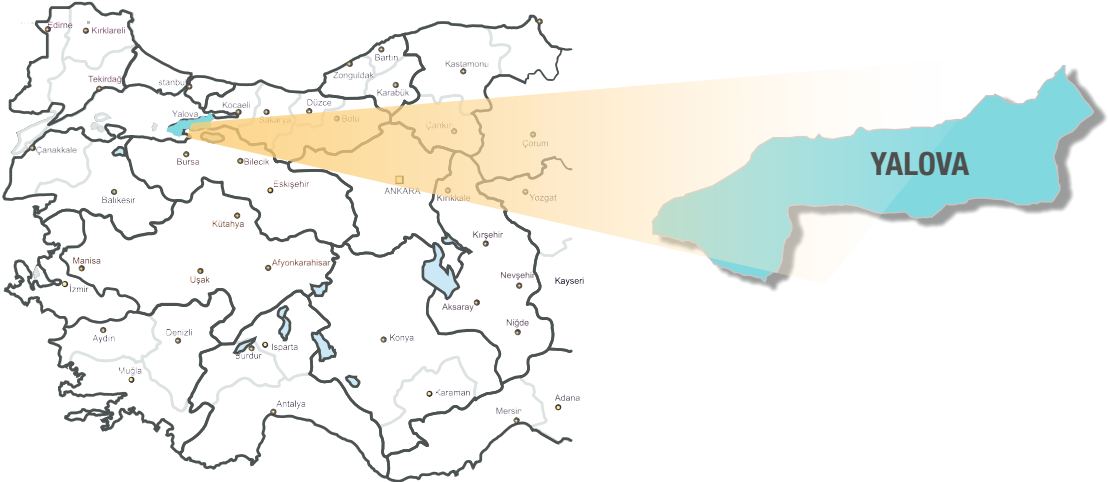
1- YALOVA'NIN KONUMU VE KISA TARİHİ

Yalova Hakkında Temel Bilgiler	
Nüfus	270.976 (2019 yılı)
Nüfus Yoğunluğu	320 kişi/km ²
Çalışma Çağı Nüfus Oranı (15-64 Yaş)	%75
İhracat	440.752.988 \$ (TÜİK - 2019)
İthalat	672.991.682 \$ (TÜİK - 2019)

Tablo 1: Yalova Hakkında Temel Bilgiler

Türkiye'nin yüz ölçümü açısından (798 km²) en küçük şehri olan Yalova; stratejik konumu, sunduğu yatırım olanakları, kültürel ve sosyal yaşamı ile yeşille mavinin buluştuğu önemli bir sahil kentidir. Armutlu Yarımadası'nın kuzey kıyısı ile Samanlı Dağları'nın kuzey eteklerine kurulmuş olan Yalova, Türkiye'nin kuzeybatısında ve

Marmara Bölgesi'nin güneydoğu kesiminde yer almaktadır. İstanbul, Kocaeli ve Bursa gibi üç büyük metropolün ortasında, yaklaşık 20 milyon nüfusa hâkim bir konumda bulunan Yalova, jeostratejik konumunun getirdiği avantaj ve yüksek erişilebilirlik olanaklarıyla sürekli gelişmekte ve büyümektedir.

Görsel 1: Yalova İlinin Konumu

Yalova'nın kuruluşu ile ilgili kesin bilgiler olmamakla beraber, M.Ö. 7. yüzyılda Trakya'dan Küçük Asya'ya geçerek Marmara Denizi'nin doğusunda bir krallık kuran Bithynialılar (Bitinyalılar) tarafından bir yerleşim yeri olarak kurulduğu tahmin edilmektedir. M.Ö. 74'te Roma İmparatorluğu yönetimine giren yöre, M.S. 395 yılında Roma ikiye ayrılınca Doğu Roma yani Bizans İmparatorluğu sınırları içinde kalmıştır.

27 Temmuz 1302 tarihinde Yalova'nın şu anki sınırları içerisinde gerçekleşen Bafeus Savaşı, Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluş tarihinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Prof. Dr. Halil İnalçık'a göre Osmanlı Beyliği, Bizanslılara karşı zaferle sonuçlanan savaş sonucunda devlet olma statüsü kazanmıştır ve böylelikle Yalova, Osmanlı İmparatorluğunun doğumuna şahitlik etmiştir. Hatta bir ayağı, Bafeus zaferinin elde edildiği Yalova'nın Altınova ilçesi Hersek burnunda bulunan Körfez Geçiş Köprüsü'nün isminin, bulunduğu bölgenin bahsedilen tarihsel önemi nedeniyle Osman Gazi Köprüsü olarak belirlendiği bilinmektedir.

Bu şekilde bir kısmı Osmanlı'nın eline geçmiş olan Yalova bölgesi, 1326 yılında Osmanlı Devleti Komutanı Gazi Abdurrahman tarafından fethedilmiş ve ebedi Türk yurdu haline gelmiştir. Yalova, 1867 yılında Bursa Merkez Sancağı'na bağlı bir kaza iken, 1901'de bağımsız İzmit Sancağı'na bağlanmıştır. Kurtuluş Savaşı sırasında Yunan askeri birliklerince işgal edilen Yalova, verdiği büyük mücadele ile 19 Temmuz 1921 tarihinde düşman işgalinden kurtulmuştur.

1990'lı yıllara gelindiğinde sürekli artan nüfusu ve hızlı büyüme potansiyeli ile İstanbul'un ilçesi olan Yalova'nın ayrı bir il olma gereksinimi doğmuştur ve Yalova 6 Haziran 1995'te il konumuna getirilmiş ve Türkiye'nin 77. ili olmuştur. (T.C. Resmi Gazete, 6 Haziran 1995, sayı: 22305). Bursa ilinin Gemlik ilçesine bağlı Armutlu Bucak Merkezi, Kocaeli iline bağlı Karamürsel ilçesinin Altınova kasabası ve İstanbul iline bağlı Yalova ilçesi ile Çınarcık Bucak Merkezi, Termal kasabası ve Çiftlikköy kasabası ilçe halini alarak Yalova iline bağlanmıştır.

T. C. Resmi Gazete

Bakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğüne Yayınlanır		
Kuruluşu : 7 Ekim 1920	6 Haziran 1995 SALI	Sayı : 22305

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Kanun Hükümünde Kararname

Sekiz İlçe ve Üç İl Kurulması ve 190 Sayılı Kanun Hükümünde Kararname ile Eki Cetvellerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükümünde Kararname

Karar Sayısı : KHK/550

Sekiz ilçe ve üç il kurulması ve 190 sayılı Kanun Hükümünde Kararname ile eki cetvellerde değişiklik yapılması, 31/5/1995 tarihli ve 4109 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanarak, Bakanlar Kurulu'na 3/6/1995 tarihinde kararlaştırılmıştır.

MADDE 1 — 1. Eklî (1) sayılı listede adları yazılı köyler bağlanmak ve merkezi Musabeyli Bucak Merkezi olan Murathöyüğü Köyü olmak ve Musabeyli adıyla bir belediye kurulmak üzere Gaziantep ilinde Musabeyli,

2. Eklî (2) sayılı listede adları yazılı köyler bağlanmak ve merkezi Polateli Bucak Merkezi olan Güldüzü Köyü olmak ve Polateli adıyla bir belediye kurulmak üzere Gaziantep ilinde Polateli,

3. Eklî (3) sayılı listede adları yazılı köyler bağlanmak ve merkezi Elbeyli Bucak Merkezi olmak ve aynı adla bir belediye kurulmak üzere Gaziantep ilinde Elbeyli adıyla,

4. Eklî (4) sayılı listede adları yazılı kasaba ve köyler bağlanmak ve merkezi Çınarcık Bucak Merkezi olmak üzere, İstanbul ilinde Çınarcık,

5. Eklî (5) sayılı listede adları yazılı bucak, kasaba ve köyler bağlanmak ve merkezi Çiftlikköy Kasabası olmak üzere İstanbul ilinde Çiftlikköy,

6. Eklî (6) sayılı listede adları yazılı kasaba ve köyler bağlanmak ve merkezi Altınova Kasabası olmak üzere Kocaeli ilinde Altınova,

7. Eklî (7) sayılı listede adları yazılı köyler bağlanmak ve merkezi Armutlu Bucak Merkezi olmak üzere Bursa ilinde Armutlu,

8. Eklî (8) sayılı listede adları yazılı köyler bağlanmak ve merkezi Termal Kasabası olmak üzere İstanbul ilinde Termal,

Adlarıyla sekiz adet ilçe kurulmuştur.

MADDE 2 — 1. Zonguldak iline bağlı Karabük İlçe Merkezi merkez olmak ve eklî (1) sayılı listede adları yazılı ilçe, kasaba ve köyler bağlanmak suretiyle Karabük adıyla,

2. Gaziantep iline bağlı Kilis İlçe Merkezi merkez olmak ve eklî (10) sayılı listede adları yazılı ilçe, kasaba ve köyler bağlanmak suretiyle Kilis adıyla,

3. İstanbul iline bağlı Yalova İlçe Merkezi merkez olmak ve eklî (11) sayılı listede adları yazılı ilçe, bucak, kasaba ve köyler bağlanmak suretiyle Yalova adıyla,

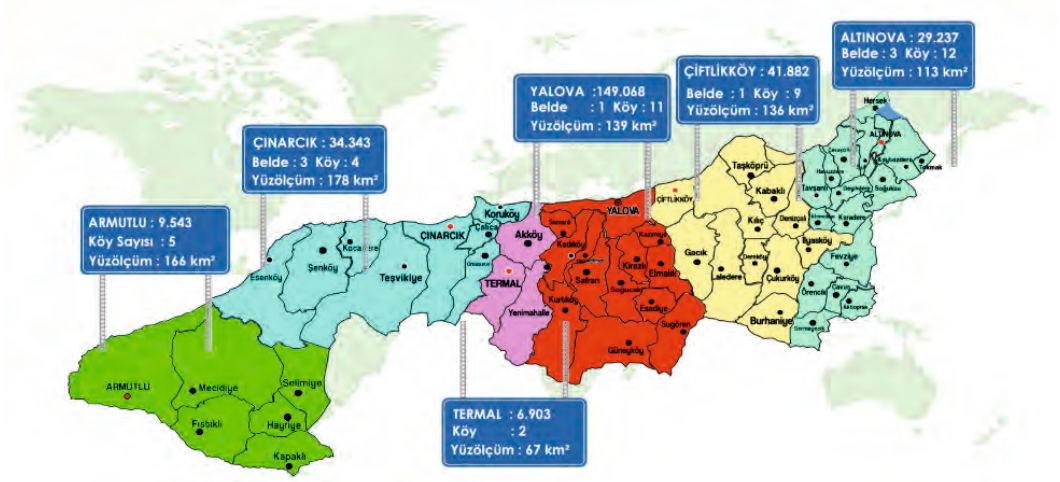
Üç il kurulmuştur.

Görsel 2: Yalova'nın İl Oluşunun İlanına Dair Resmi Gazete

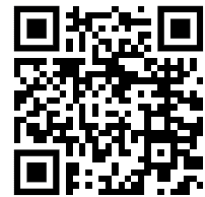
Merkez ilçe ile birlikte altı ilçeden oluşan Yalova ilinde, merkez ilçeye bağlı 1, Altınova ilçesine bağlı 3, Çınarcık ilçesine bağlı 3 ve Çiftlikköy ilçesine

bağlı 1 belde belediyesi olmak üzere toplam 14 belediye ile 43 köy bulunmaktadır.

<http://www.yalova.bel.tr/kent-rehberi/yalova-hakinda>

Görsel 3: Yalova İlçeleri Özet Bilgiler

Görsel 4: "Unutulmaz Yalova" Temalı Tanıtım Filmi

"Unutulmaz Yalova" Temalı Tanıtım Filmini izlemek isterseniz, Akıllı Telefonunuzun Kamera Uygulamasından Yandaki Kare Kodu Lütfen Okutun. Video Süresi 4 Dakika 44 Saniyedir.

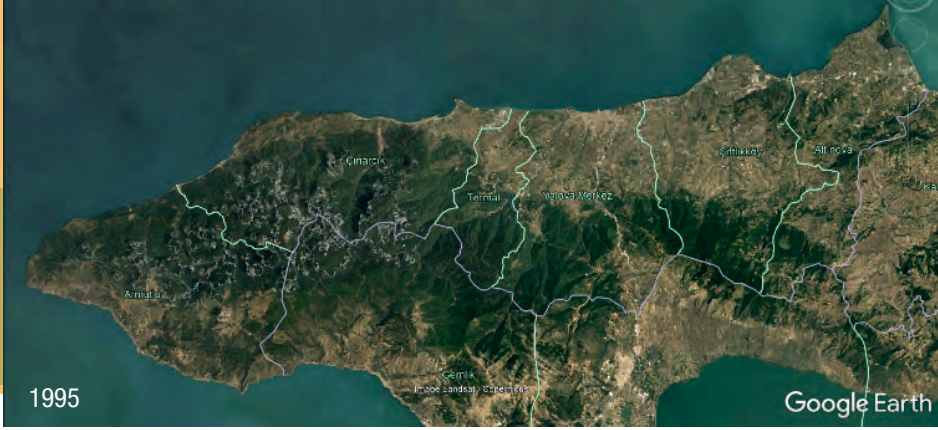
Video 1: Unutulmaz Yalova, MARKA

Yalova ve Termal

Adını Samanlı dağlarının eteklerinde bulunan Termal kaplıcalarından alan Yalova'nın Termal ilçesi, el değmemiş doğal güzellikleri ve şifalı termal kaynaklarıyla Bizans'tan Osmanlı'ya sağlığın merkezi olmuş, dünyada eşine az rastlanan yerlerden biridir.

2- YALOVA'NIN 25 YILI

Görsel 5: 1995 ve 2020 Yıllarında Yalova Uydü Görüntüleri (Google Earth)

Yalova İlinin 25 yıllık Uydü Görüntülerinden Oluşturulan Videoyu İzlemek İsterseniz, Akıllı Telefonunuzun Kamera Uygulamasından Yandaki Kare Kodu Lütfen Okutun. Video Süresi 23 Saniyedir.

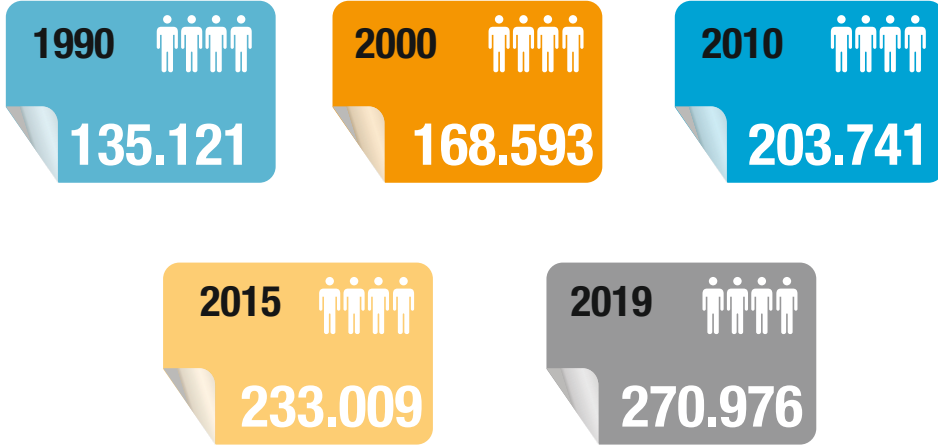
Video 2: Yalova İlinin 25 yıllık Uydü Görüntüleri

2.1. DEMOGRAFİK UNSURLAR

2.1.1 NÜFUS DEĞİŞİMLERİ

İl olmadan önceki son genel nüfus sayımında (1990 yılı) toplam nüfusu 135.121 iken, il olduktan sonraki ilk genel sayım olan 2000 yılında, 1999 depremindeki kayıplar ve göçlere rağmen, şehrin nüfusunun artarak 168.593 olduğu gözükmektedir.

İnfoğrafik 1'de de görüldüğü üzere 1990 yılındaki toplam nüfus ve 2010 yılındaki toplam nüfus kıyaslandığında 20 yıllık süreçte %50'lik bir artış yaşandığı görülmektedir. 2019 yılında toplam nüfus bir önceki yıl olan 2018 yılına göre %3,3; il olmadan önceki son genel nüfus sayımındaki toplam nüfusa göre ise %100,5 oranında artmıştır.

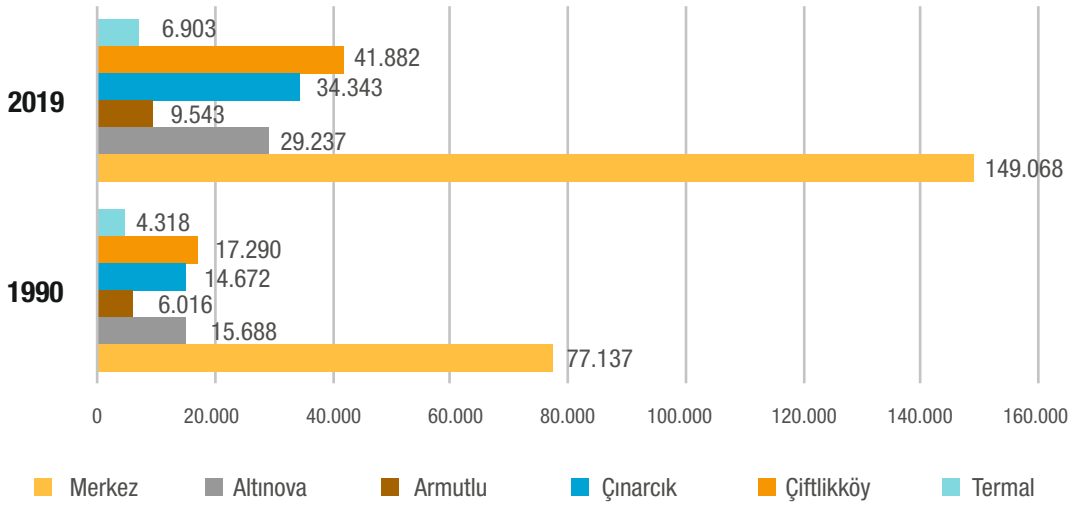
İnfoğrafik 1: Yalova Geneline Ait 1990-2019 Döneminden Seçilmiş Resmi Nüfus Rakamları (TÜİK, 2020)

Yıllar	Türkiye	Yalova	Yıllar	Türkiye	Yalova
2007-2008	13,10	82,62	2013-2014	13,3	28,6
2008-2009	14,50	25,60	2014-2015	13,4	28,3
2009-2010	15,88	5,96	2015-2016	13,5	36,5
2010-2011	13,49	13,62	2016-2017	12,4	38,7
2011-2012	12,0	25,2	2017-2018	14,7	43,0
2012-2013	13,7	38,5	2018-2019	13,9	32,8

Tablo 2: Nüfus Artış Hızı Türkiye - Yalova Kıyaslaması (TÜİK, 2020)

İldeki nüfus değişimleri ilçeler düzeyinde incelendiğinde 1990 yılından 2019 yılına en fazla artışın % 142,2'lik artışla Çiftlikköy ilçesinde

olduğu görülmektedir. Bu süreçte Merkez ilçe her zaman en kalabalık ilçe olma özelliğini korumuştur.

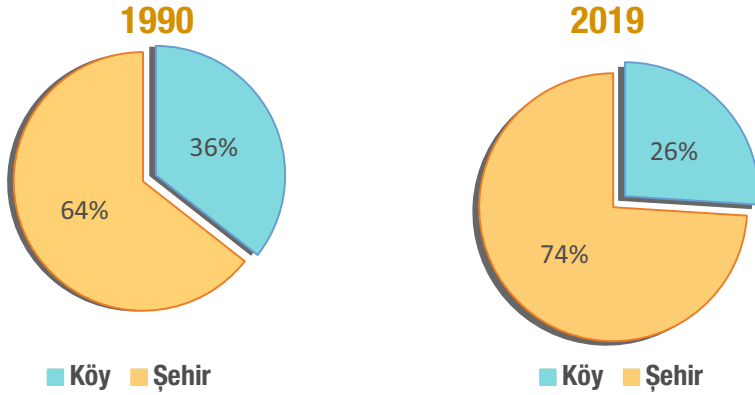
Grafik 1: 1990 ve 2019 Yıllarına Ait İlçe Bazlı Resmi Nüfus Rakamları (TÜİK, 2020)

İlçeler	1990	2000	2007	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Merkez	77.137	86.091	102.871	116.471	132.322	137.007	140.312	144.407	149.068
Altınova	15.688	22.801	20.916	23.171	24.140	24.896	26.510	28.232	29.237
Armutlu	6.016	7.858	7.210	7.826	8.492	8.688	8.848	9.625	9.543
Çınarcık	14.672	21.650	22.085	24.488	28.092	29.417	32.590	34.076	34.343
Çiftlikköy	17.290	24.789	24.046	26.769	34.094	35.628	36.895	39.110	41.882
Termal	4.318	5.404	4.630	5.016	5.869	6.029	6.048	6.784	6.903
Toplam	135.121	168.593	181.758	203.741	233.009	241.665	251.203	262.234	270.976

Tablo 3: Yalova İlçe Bazlı 1990-2019 Döneminden Seçilmiş Resmi Nüfus Rakamları (TÜİK, 2020)

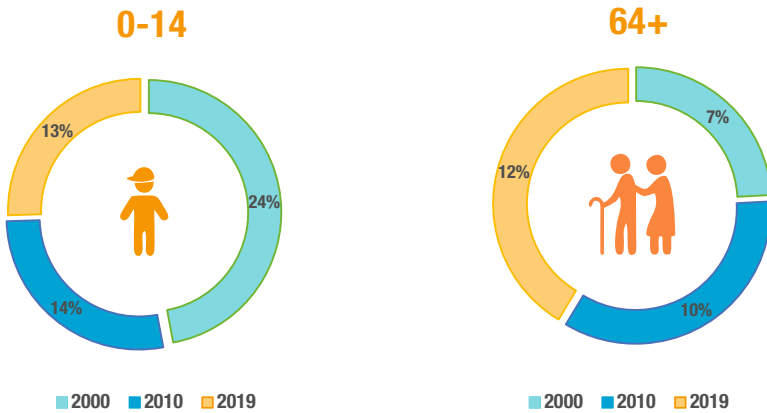
1990 yılında nüfusun %64'ü şehirde yaşarken, 1999 yılındaki büyük depremin etkisiyle 2000 yılında bu oran %59'a düşmüştür. Sonrasında ise

şehirleşme oranı gittikçe artmıştır. 2019 yılı itibarıyla nüfusun %74'ü şehirde yaşamaktadır

Grafik 2: 1990 ve 2019 Yılları Yalova Şehirleşme Oranları (TÜİK, 2020)

2000 yılında %24 olan 0-14 yaş nüfus oranı, 2019 yılında %13'e gerilemiştir. 65 yaş ve üzeri nüfus oranı ise %7'den %12'ye yükselmiştir.

Grafik 3: 2000, 2010 ve 2019 Yılları Yalova İli 0-14 Yaş ile 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranları (TÜİK, 2020)

2.1.2 GÖÇLER

Yalova İli devamlı göç alan bir ilimizdir. Nüfus yapısı büyük ölçüde Karadeniz kökenli ve Balkan göçmeni vatandaşlarımızdan oluşmaktadır. Türkiye'nin her bölgesinden göç almakla beraber,

il olmasının da etkisiyle özellikle Güneydoğu Bölgesinden aldığı göçlerle son yıllarda nüfusta büyük bir artış yaşanmış, 17 Ağustos 1999 Doğu Marmara Depremi ile bu göç bir ölçüde azalmıştır.

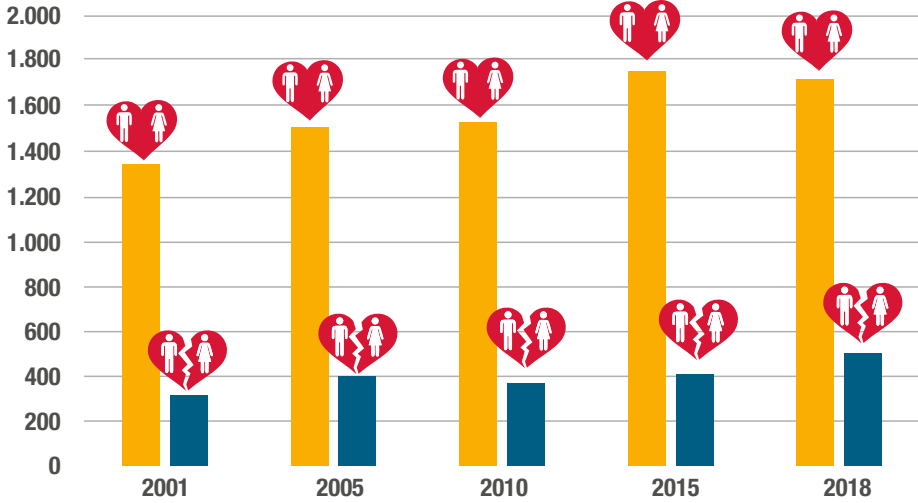
Yıllar	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı (Binde)	Net Göç Hızına göre Türkiye Sıralaması
2019	14.531	12.824	1.707	6,32	9
2018	16.232	12.905	3.327	12,77	21
2017	15.754	10.719	5.035	20,25	2
2016	12.825	10.493	2.332	9,7	13
2015	13.834	11.497	2.337	10,08	6
2014	14.680	11.064	3.616	16,09	5
2013	14.670	9.808	4.862	22,33	4
2012	11.353	9.199	2.154	10,22	11
2011	10.267	9.782	485	2,35	15
2010	10.455	10.984	-529	-2,59	33
2009	12.269	10.233	2.036	10,1	5
2008	16.656	6.542	10.114	52,58	1

Tablo 4: Yıllara göre göç istatistikleri (TÜİK, 2020)

2.1.3 DİĞER DEMOGRAFİK UNSURLAR

Yalova'ya dair evlenme ve boşanma istatistikleri 2001 yılına kadar geçmişe gidebilmektedir. Buna göre 2001 yılında binde 9,02 olan kaba evlenme hızı, 2010 yılında 7,5'e, 2018 yılında ise 6,66'ya düşmüştür. Buna karşılık olarak 2001 yılında binde 2,2 olan kaba boşanma hızı, 2010 yılında 1,88'e, 2018 yılında ise 1,99'a düşmüştür.

2001 - 2008 yıllarında evlenme ve boşanma sayılarının her ikisinde de artış olduğu görülmektedir. Ancak evlenme sayısındaki %28,6 oranında artışa göre boşanma sayısında %57,7'lik oran ile daha fazla artış yaşanmıştır.

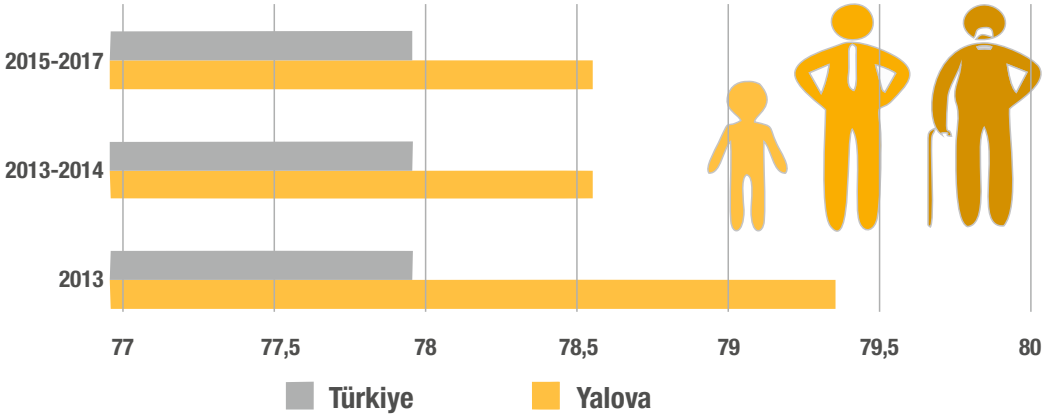

Grafik 4: Yalova İli 2001-2018 Dönemi Seçilmiş Evlenme ve Boşanma Sayıları
(TÜİK, Demografi İstatistikleri, 2020)

Doğuştaki beklenen yaşam sürelerine dair veriler 2013 yılına kadar eskiye gidebilmekte ve dönemlik olarak aşağıda verilmektedir. Buna göre Yalova'da doğuştaki beklenen yaşam süreleri 3 dönemde de

Türkiye genelinden yüksek olmuştur. Ayrıca kadınlarda bu sürenin erkeklere göre daha uzun olduğu görülmektedir.

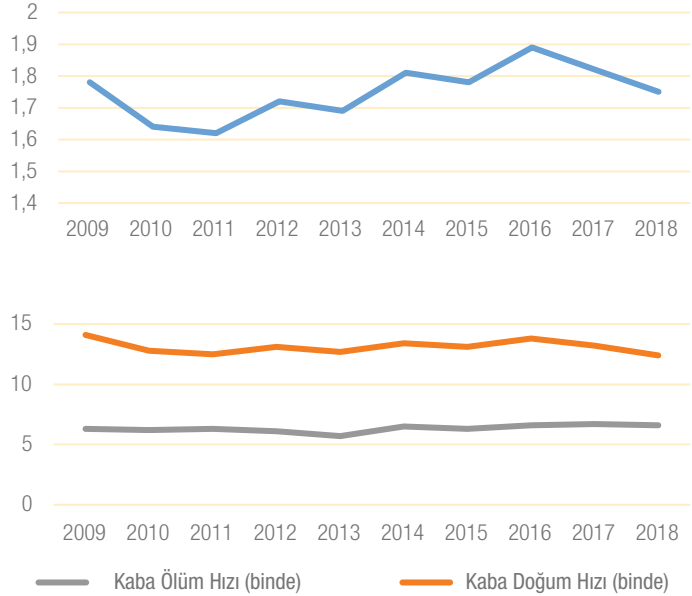
Doğuşta Beklenen Yaşam Süresi

Grafik 5: Doğuşta Beklenen Yaşam Süreleri (TÜİK, 2020)

Yıllar	Doğum Sayısı	Ölüm Sayısı
2001	2.218	-
2002	2.000	-
2003	2.070	-
2004	2.118	-
2005	2.014	-
2006	2.102	-
2007	2.258	-
2008	2.381	-
2009	2.817	1.252
2010	2.600	1.252
2011	2.564	1.283
2012	2.742	1.272
2013	2.739	1.226
2014	2.998	1.447
2015	3.010	1.455
2016	3.267	1.576
2017	3.243	1.639
2018	3.190	1.685

Toplam Doğurganlık Hızı (Çocuk Sayısı)

Tablo 5: Yıllar İtibarıyla Doğum ve Ölüm Sayılarına İlişkin Tablo ve Grafikler (TÜİK, Demografi İstatistikleri, 2020)

Doğum sayılarına dair istatistiki bilgi 2001 yılına kadar geriye gidebilmekteyken, ölüm sayısına dair istatistiki bilgiler en eski tarih olarak 2009 yılına kadar eskiye gidebilmektedir. Buna göre her iki sayıda da artış yaşanmasına rağmen, 2009 yılına göre kıyaslama yapıldığında %35 ile ölüm sayısı, doğum sayısından daha fazla artış göstermiştir. Toplam doğurganlık hızı 2018 yılında 2009 yılına göre daha düşük olmakla birlikte, düzenli bir düşüş

eğiliminde olmamıştır. 2011 yılında 1,62 ile en düşük seviyede, 2016 yılında ise 1,89 ile en yüksek seviyede gerçekleşmiştir.

Kaba doğum ve ölüm hızlarına dair bilgileri tablo 5'te yer almaktadır. Buna göre; kaba ölüm hızının genelde yakın seviyelerde seyretmesine rağmen artmış olduğu, kaba doğum hızının ise azalmış olarak görünmektedir.

Mutluluk Düzeyi

İl	Mutlu			Orta			Mutsuz		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Türkiye	59,0	56,1	61,9	30,2	32,0	28,5	10,8	11,9	9,6
Yalova	63,7	63,2	64,2	28,2	27,7	28,7	8,1	9,1	7,1

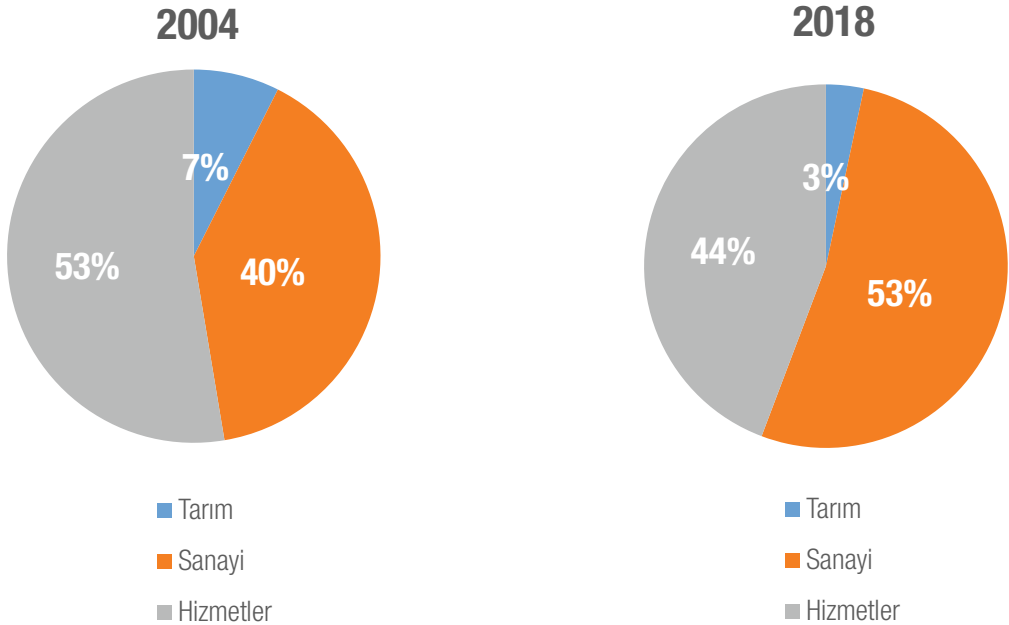
Tablo 6: İllere ve Cinsiyete göre mutluluk düzeyi, 2013 (TÜİK, Toplumsal Yapı ve Cinsiyet İstatistikleri, 2020)

2.2. EKONOMİ

Yalova'nın ekonomisinde; gemi ve yat inşası, kimyasal ürünler imalatı, süs bitkileri yetiştiriciliği ve turizm öne çıkan sektörler arasındadır.

Yalova, 2019 yılı Aralık ayı itibarıyla, 1'i faal 7 İhtisas Organize Sanayi Bölgesi, 3 AR-GE Merkezi, İstanbul Sanayi Odası en büyük 500 sanayi kuruluşu listesinin(2018) 2'si, 3.352.348.158 TL'lik yatırım için 40 adet teşvik belgesi ile üretim kapasitesini geliştirmektedir. 2019 yılında en çok yatırım alan sektörler; 262,8 Milyon TL ile hizmetler, 3.065 Milyon TL ile imalat, 24,1 Milyon TL ile tarım sektörleridir.

Aşağıdaki tabloda ilde GSYİH'nın sektörlere göre dağılımı verilmiştir. Tablodan da görüldüğü üzere 2004 yılından itibaren hizmetler ve tarım sektörünün ilin GSYİH'sı içindeki payı azalmış, sanayinin payı ise artmıştır. Buna göre Yalova ilinin ekonomisinde 2004 yılı TÜİK verilerine göre GSYİH anlamında en büyük paya %46 ile hizmetler sektörü sahip iken; 2018 yılında %46,9 ile sanayi sektörü en büyük paya sahip olmuştur.

Grafik 6: GSYİH'ya göre sektörel paylar – Cari fiyatlarla(TÜİK, Bölgesel İstatistikler, 2020)

Yıllar	Türkiye	Yalova	Diğer İllere Göre Sıralaması
2004	5.961	5.955	15
2005	7.304	7.109	14
2006	7.906	7.824	14
2007	9.656	9.715	13
2008	10.931	10.649	14
2009	8.980	8.960	14
2010	10.560	10.395	14
2011	11.205	11.864	14
2012	11.588	11.876	14
2013	12.480	12.845	12
2014	12.112	13.040	11
2015	11.019	11.895	10
2016	10.883	11.867	8
2017	10.616	11.611	8
2018	9.693	11.001	7

Tablo 7: Kişi başı GSYİH - ABD Doları - 2009 bazlı (TÜİK, Bölgesel İstatistikler, 2020)

Yalova il olduktan sonraki ilk yıl olan 1996 yılındaki 4.379 dolarlık kişi başı gayri safi yurtiçi hasılası ile Türkiye genelinde Kocaeli'den sonra ikinci sırada gelmiştir. 2000'li yılların başında Türkiye ortalamasının altında gerçekleşen kişi başına düşen GSYİH rakamı 2011 yılı ile birlikte Türkiye

ortalamasının üzerine çıkmıştır. Buna göre 2018 yılında 11.001 dolar olan Yalova'da kişi başına düşen GSYİH; Türkiye ortalaması olan 9.693 doların %13,5 oranında üzerinde gerçekleşmiştir ve iller arasında yedinci sırada yer almıştır.

2.2.1 SANAYİ

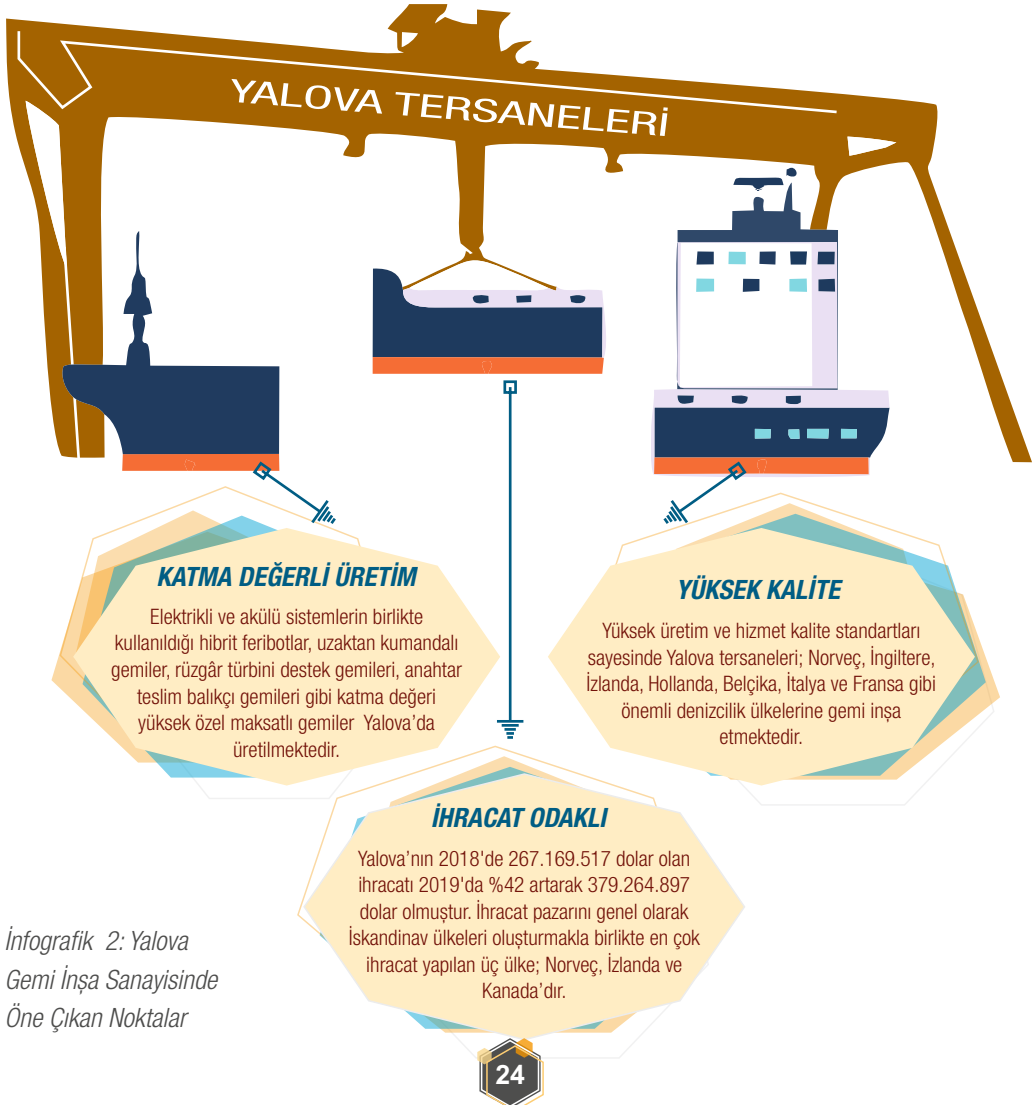
Yalova ilinin ekonomisinde en büyük paya sanayi sektörü sahiptir. 25 yıllık süreç sonrasında Yalova ilinde sanayi sektöründe ulaşım araçları imalatı, kimyasal madde ve ürünler ile suni elyaf imalatı, kâğıt imalatı, basım ve yayım ile plastik ve kauçuk ürünleri imalatı sektörleri ön plana çıkmaktadır.

İlde büyük ölçekli sanayi tesisleri özellikle şehrin doğu kesiminde bulunan Altınova ve Çiftlikköy ilçelerinde yoğunlaşmıştır. Yalova'daki sanayi kuruluşları, plastik, tekstil, elyaf, kimya, kâğıt ürünleri, ambalaj, gemicilik konusunda üretim yapmaktadır. Ön plana çıkan sektörlerde büyük ölçekli firmaların baskınlığı hissedilmektedir.

GEMİ İNŞA SANAYİ

İlin sanayisinde gemi inşa sanayisinin payı oldukça yüksektir. Türkiye'de bulunan 83 faal tersanenin 30'u Yalova'da yer almakta ve bu tersanelerden 7'sinin havuzu bulunmaktadır. Gemi inşaaya dair ihracat rakamları incelendiğinde ilin ihracatında çok önemli ve büyük bir paya sahip olduğu görülmektedir. 2008 yılında 4.904.696 olan gemi

inşa sektörüne dair ihracat rakamı ve toplam ihracat içindeki %11 olan payı; 2019 yılında 379.264.897 dolar, ilin toplam ihracatı içerisindeki payı ise %86 olmuştur. Tersanelere dair ayrıntılı bilgi ileride ilgili başlık altında verilecektir.

İnfoğrafik 2: Yalova
Gemi İnşa Sanayisinde
Öne Çıkan Noktalar

KİMYA ÜRÜNLERİ İMALATI

Karbon elyaf ve akrilik elyaf üretiminde Yalova stratejik bir merkezdir. Özel sektöre ait, 315.000 ton/yıl kapasitesi ile de dünyadaki en büyük, Türkiye'deki tek akrilik elyaf üretim tesisi ilimizde bulunmaktadır. Geleceğin hammadde karbon

elyaf ise, yapılan AR-GE çalışmaları sonrasında ilimizde de üretilmektedir. Firma karbon elyaf sektöründe faaliyet gösteren ilk ve tek Türk firmasıdır.

YALOVA KİMYA ÜRÜNLERİ İMALATI

Ak-Kim
Kimya San.
ve Tic. A.Ş.

İSO 500'DE İKİ FİRMA

İstanbul Sanayi Odası'nın 2018 yılı için belirlediği en büyük 500 sanayi firması listesinde Yalova ilinden kimya ürünleri imalat sektöründe faaliyet gösteren 2 firma bulunmaktadır.

YALKİM OSB

Yalova Kompozit ve Kimya İhtisas Islah Organize Sanayi Bölgesi (YALKİM OSB) 6 Temmuz 2015 tarihinde toplam 1.130 dönümlük alanda ilan edilmiştir.

AKSA
Akrilik Kimya
San. A.Ş.

KARBON ELYAF

Dünyada sayılı bölgede üretilmekte olan geleceğin hammadde karbon elyaf, yapılan Ar-Ge çalışmaları sonrasında ilimizde de üretilmektedir.

AKRİLİK ELYAF

Özel sektöre ait 315.000 ton/yıl kapasitesi ile dünyadaki en büyük, Türkiye'deki tek akrilik elyaf üretim tesisi ilimizde bulunmaktadır.

TEŞVİKLER

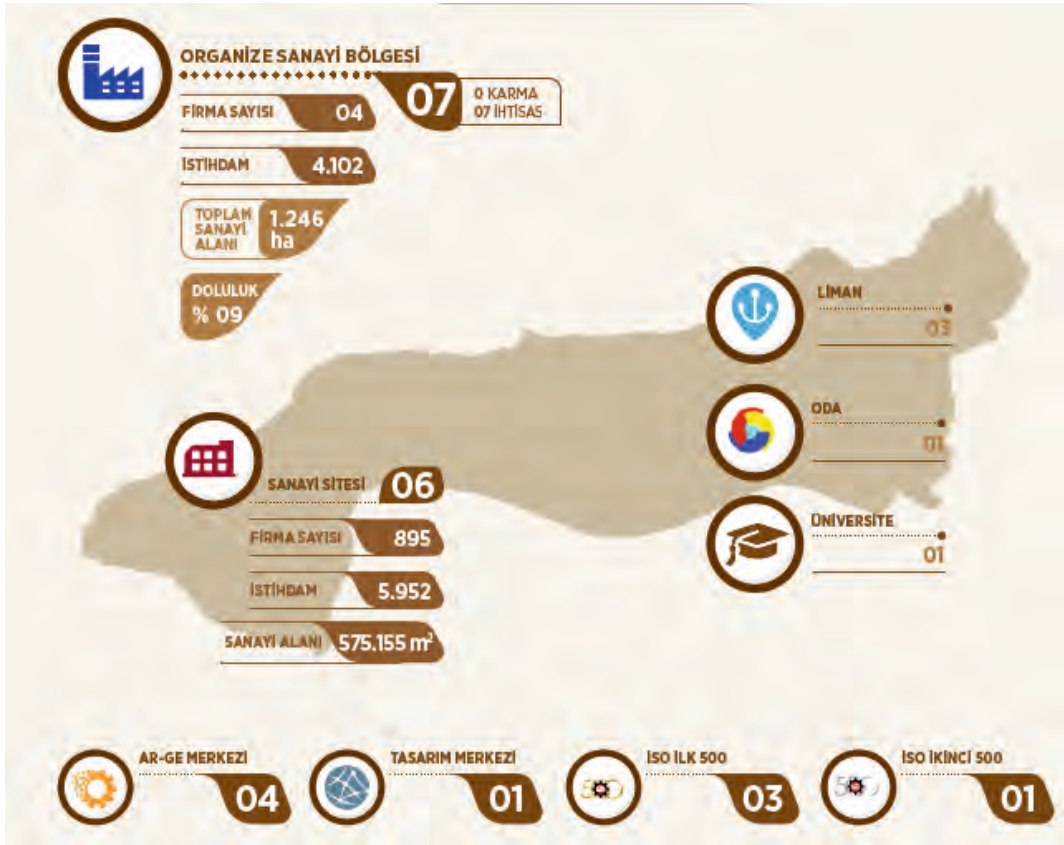
1 Milyon ve üzeri yatırımlar 4. bölge teşviklerinden yararlanmaktadır. Ayrıca karbon elyaf üretimine yönelik yatırımlar öncelikli yatırım sayılmakta ve 5. bölge desteklerinden yararlanmaktadır.

(KDV istisnası, gümrük vergisi muafiyeti, vergi indirimi -%30 yatırıma katkı oranı (YKO) sigorta primi işveren hissesi payı- 6 yıl uygulama süresi ve %25 YKO, yatırım yeri tahsisi, faiz desteği)

İnfoğrafik 3: Yalova'da kimya ürünleri imalatında öne çıkan noktalar

1995 yılında Yalova'da herhangi bir organize sanayi bölgesi bulunmazken, bugüne geldiğimizde şehrin sanayi yapılaşmasında; planlı sanayileşmeye olanak tanıyan, çarpık kentleşme ve ekolojik dengesizlik gibi sorunları önleyen ve alt yapı yetersizliğinden kaynaklanan yatırım problemlerine çözüm üreten kümelenme olgusunun temel unsurlarından birini oluşturan ihtisas organize sanayi bölgelerinin tercih edildiği

görülmektedir. 2020 yılına bakıldığında ilde biri faal olmak üzere toplam 7 tane sanayi sicil belgesi almış organize sanayi bölgesi vardır. AKSA, Akkim, Dow-Aksa ve Ersur Tekstil'i bünyesinde barındıran YALKİM İhtisas OSB ildeki tek faal OSB'dir. Organize Sanayi Bölgelerine dair ayrıntılı bilgiler ileride ilgili başlık altında verilecektir.

İnfografik 4: Yalova'da Sanayi Üretimi Altyapısına Dair Bilgiler (Doğu Marmara Kalkınma Ajansı, 2019)

2.2.2 TARIM

Yalova'nın tarımsal bakımdan diğer illerimize kıyasla oldukça küçük bir alana sahip olması ve bu alanların da parçalı yapıda olması sebebiyle üreticiler küçük alanlarda yüksek kar sağlayabilen

ürünlere yönelmiştir. Bu durumun da etkisiyle Yalova özellikle süs bitkileri ve kivi üreticiliğinde Türkiye'de söz sahibi bir konuma erişmiştir.

Yıllar	Toplam Alan	Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünlerin Alanı		Sebze Bahçeleri Alanı	Meyveler, İçecek ve Baharat Bitkileri Alanı	Süs Bitkileri Alanı
		Ekilen Alan	Nadas			
2004	151.840	39.480	39.610	6740	66.010	-
2005	139.600	50.620	15.940	6980	66.060	-
2006	121.040	35.223	16.907	6630	62.280	-
2007	115.609	29.405	17.061	7761	61.382	-
2008	115.653	29.780	18.861	8411	58.601	-
2009	123.935	30.380	10.576	8146	74.833	-
2010	143.688	32.514	21.485	8565	81.124	-
2011	154.171	42.052	18.747	8517	81.315	3539,8
2012	127.971	14.813	13.784	9013	80.700	9660,9
2013	129.294	38.910	15.790	8526	63.358	2709,9
2014	132.599	38.577	21.917	6585	62.747	2773,2
2015	132.533	37.717	22.998	6458	62.587	2772,8
2016	107.163	27.081	11.120	6465	59.757	2739,8
2017	116.708	36.443	13.302	6444	57.310	3208,9
2018	112.821	36.007	13.489	5875	53.890	3559,9
2019	117.942	40.175	14.276	5640	54.056	3794,7

Rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

* 2019 yılı bilgisi geçicidir.

Tablo 8: Yalova İli Çayır ve Mera Alanları Hariç Tarım Alanları, (Dekar), 2004-2019* (TÜİK)

Yıllar	Yalova	Türkiye	Oran (%)
1995	2.010	1.084.215	0,2
1996	4.725	2.060.734	0,2
1997	9.846	3.553.871	0,3
1998	14.407	7.265.715	0,2
1999	19.599	9.652.440	0,2
2000	28.825	14.920.080	0,2
2001	33.693	20.017.457	0,2
2002	45.114	32.264.200	0,1
2003	58.504	40.569.390	0,1
2004	68.654	45.680.438	0,2
2005	95.149	50.939.687	0,2
2006	124.188	54.515.463	0,2
2007	163.749	56.787.424	0,3
2008	175.066	66.010.114	0,3
2009	167.088	68.267.486	0,2
2010	174.033	80.038.126	0,2
2011	234.623	88.979.273	0,3
2012	233.337	87.946.988	0,3
2013	215.132	92.452.530	0,2
2014	214.297	98.123.089	0,2
2015	202.583	120.152.079	0,2
2016	205.051	119.237.661	0,2
2017	215.746	135.885.136	0,2
2018	258.398	159.142.178	0,2

Tablo 9: Bitkisel Üretim Değeri (Bin TL) (TÜİK, Bitkisel Üretim İstatistikleri, 2020)

Yıl	Hayvansal Ürünler	Yıl	Hayvansal Ürünler	Yıl	Canlı Hayvanlar	Yıl	Canlı Hayvanlar
1995	902	2007	42.003	1995	603	2007	17.905
1996	1266	2008	43.045	1996	1002	2008	17.188
1997	3139	2009	39.265	1997	1664	2009	15.544
1998	5456	2010	31.842	1998	2705	2010	27.724
1999	5808	2011	22.057	1999	5256	2011	43.315
2000	10.222	2012	25.503	2000	6303	2012	49.984
2001	12.625	2013	34.217	2001	8932	2013	45.511
2002	20.287	2014	28.518	2002	9470	2014	48.205
2003	28.848	2015	31.798	2003	11.816	2015	51.846
2004	30.309	2016	43.968	2004	13.221	2016	54.637
2005	30.499	2017	48.568	2005	16.771	2017	93.426
2006	34.743	2018	33.477	2006	18.437	2018	104.666

Tablo 10: Yalova Hayvansal Ürün ve Canlı Hayvan Değerleri (1000 TL) (TÜİK, Bölgesel İstatistikler, 2020)

SÜS BİTKİLERİ ÜRETİMİ

Seracılık ve süs bitkileri üretimi; kapsadığı alan bakımından küçük paya sahip olmakla birlikte; tarımsal üretimde sağladığı ekonomik girdi bakımından yüksek bir paya sahiptir. Türkiye

genelinde süs bitkisi üretimi toplam alanı yaklaşık 49 bin dekar olup, ilimizde yaklaşık 3 bin dekarın üzerinde bir alanda üretim yapılmaktadır.

Yıl	Toplam Üretim Miktarı	Ekilen Alan
2011	110.507.650	1.179.100
2012	136.857.650	1.234.100
2013	157.679.939	2.729.629
2014	169.195.388	2.792.454
2015	173.192.668	2.875.289
2016	103.277.386	2.746.985
2017	162.394.110	3.275.437
2018	157.811.260	3.559.928
2019	158.432.260	3.792.696

Tablo 11 : Yıllara Göre Süs Bitkileri Üretimi (Adet/Sayı) ve Ekilen Alan (metrekare) (TÜİK, Bitkisel Üretim İstatistikleri, 2020)

Yıl	İzmir	Antalya	Yalova
2011	%32,69	%43,16	%10,58
2012	%32,71	%42,69	%12,70
2013	%31,95	%34,66	%10,92
2014	%33,46	%33,31	%10,89
2015	%34,47	%31,49	%11,14
2016	%36,18	%32,44	%6,82
2017	%32,51	%30,48	%10,03
2018	%35,55	%29,82	%9,22
2019	%33,80	%29,90	%9,22

Tablo 12: Süs Bitkileri Üretiminde En Yüksek Paya Sahip İller ve Oranları (TÜİK, Bitkisel Üretim İstatistikleri, 2020)

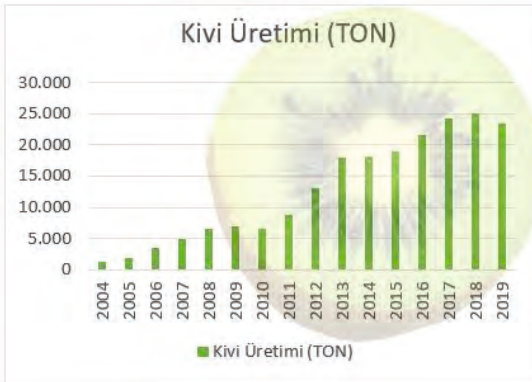
Süs bitkileri üretiminde Yalova, İzmir ve Antalya'nın ardından 3. sırada gelmektedir. Buna göre 2019

yılında Türkiye'deki toplam süs bitkisi üretiminin %9,2'si Yalova'da gerçekleşmiştir.

Yalova ilinde süs bitkileri sektöründe iki büyük ölçekli yatırım bulunmaktadır. Bunlardan birisi olan Yalova Çiçekçilik Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgesi'nin (Çiçekçilik OSB) kamu-laştırma süreci tamamlanma aşamasındadır. Diğeriyse, 42 yatırımcıyı tek çatı altında birleştiren Bronze Label sahibi kümelenme örneği Yalova Garden A.Ş. olup bu yatırımlar ilin sektördeki yükselen değerleridir.

İnfoğrafik 5: Yalova Süs Bitkileri SektöründeÖne Çıkan Noktalar

İlimiz Türkiye toplam kivi üretiminin (63.798 ton) % 37'sini üretmektedir. 2000 yılında kivi üretimi 446 ton iken, 2010 yılında bu rakam 6.557 tona, 2019 yılında ise 23.456 tona yükselmiştir. Yalova yıllar boyunca Türkiye'de kivi üretiminde birinci il olma özelliğini korumuştur.

Grafik 7: Yıllar İtibarıyla Yalova'da Kivi Üretimi (TÜİK, Bitkisel Üretim İstatistikleri, 2020)

Sıralama	İller	Üretim Miktarı - Ton	Türkiye Toplamına Göre Payı
1	Yalova	23.456	%36,8
2	Bursa	8.168	%12,8
3	Ordu	7.780	%12,2

Tablo 13: 2019 yılı kivi üretim miktarına göre en yüksek paya sahip ilk 3 il sıralaması (TÜİK, Bitkisel Üretim İstatistikleri, 2020)

Ayrıca, Yalova'nın çilek üretim merkezi olan Sermayecik Köyü'nde çilek üretimi rekor seviyelere ulaşmıştır. Özellikle San Andreas cinsi çilekler İstanbul başta olmak üzere büyük

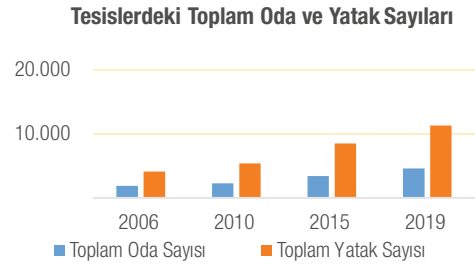
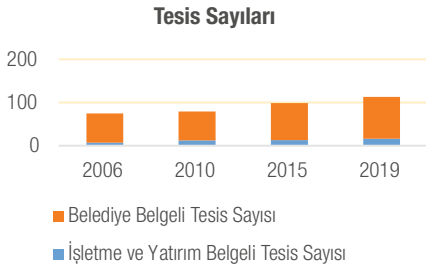
kentlerdeki turistik işletmeler tarafından hasat öncesinde tarlada satın alınmıştır. Önümüzdeki yıllarda üretimin daha da artması beklenmektedir.

2.2.3 TURİZM

Merkezi konumu, kültürel ve sosyal yaşamı, sunduğu yatırım ve iş olanaklarıyla yeşile mavinin bulunduğu Yalova, Termal ve Armutlu ilçelerinde bulunan şifalı termal kaynakları ve el değmemiş doğal güzellikleriyle turizmin her mevsim yaşanabildiği önemli bir sahil kentidir.

İlin sahip olduğu doğal, arkeolojik ve tarihi güzelliklerin ötesinde zengin jeotermal turizm

kaynakları sektörün gelişmesinde ciddi rol oynamakta ve Yalova "turizm kenti" olarak anılmaktadır. Kent ekonomisinin gelişmesinde önemli bir yere sahip olan turizm sektörü özellikle Yalova'nın batısında konumlanan Termal, Armutlu ve Çınarcık ilçelerinde gelişme göstermektedir. Bahsi geçen ilçelerde ekonomi turizme dayalı gelişmekte ve ilçe nüfusunun önemli bir kısmı geçimini sektörden temin etmektedir.

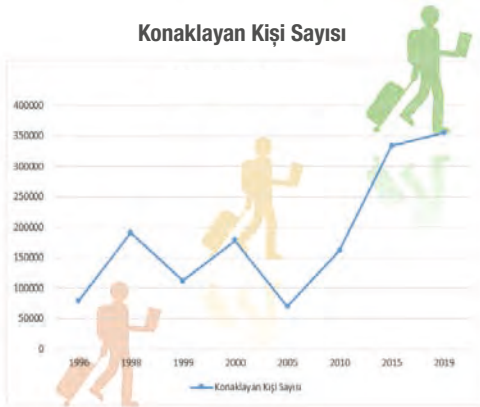
Grafik 8: Yalova İli 2006-2019 Döneminden Seçilmiş Turizm Tesis İstatistikleri (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020)

Tesis istatistiklerine dair veriler en eski tarih olarak 2006 yılına kadar mevcut bulunmaktadır. Buna göre; 2006 yılında 7'si yatırım ve işletme belgeli tesis, 68'i ise belediye belgeli tesis olmak üzere toplamda 75 konaklama tesisi bulunmaktaydı. 2019 yılında ise 16'sı yatırım ve işletme belgeli tesis, 97'si belediye belgeli tesis olmak üzere toplamda 113 tesis bulunmaktadır. Bu yıllar arasında toplam tesis sayısında %51'lik bir artış olmuştur. 2006 yılına göre en fazla artış işletme belgeli tesis sayısında olmuştur. Bu yıllar arasındaki veriler doğrultusunda Belediye, Yatırım ve İşletme Belgeli tesislerin toplam oda ve yatak istatistiklerine bakıldığında her ikisinin de tesis sayılarındaki artışla orantılı olarak, %100'den fazla arttığı görülmektedir.

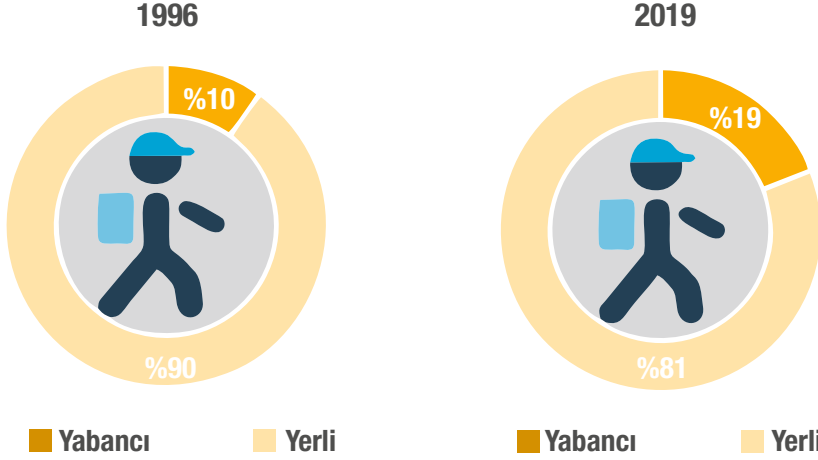
1996 - 2019 yılları arasındaki tesislere göre konaklama verileri incelendiğinde işletme belgeli

ve belediye belgeli tesislerde toplam geceleme sayısının 5 kattan fazla arttığı görülmektedir. 1999 – 2005 yılları arasında 17 Ağustos Marmara Depreminin etkisiyle düşüş trendi olmasına rağmen özellikle son 10 yılda ciddi bir artış görülmektedir.

1996-2019 yılları arasında işletme ve belediye belgeli tesislerde konaklayan kişi sayısına bakıldığında depremin etkisiyle 2000 - 2005 yılları arasında ciddi bir düşüş yaşamış ancak daha sonra yükseliş trendini korumuştur. 1996 yılında toplamda 78.368 kişi olan konaklayan kişi sayısı, 2019 yılında 354.629'a ulaşarak %300'den fazla artış göstermiştir. Bu sayı içerisinde 1996 yılında %10 olan yabancı turistlerin oranı, 2019 yılında %19'a yükselmiştir.

Grafik 9: Yalova 1996-2019 Dönemi Konaklayan Kişi ve Geceleme Sayıları (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020)

Grafik 10. Yalova İli 1996 ve 2019 Yılları Yerli-Yabancı Turist Oranları (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020)

2019 yılı sonu itibariyle Yalova'da 20 Arkeolojik Sit Alanı, 1 Arkeolojik ve Tarihi Sit Alanı olmak üzere toplamda 21 tane Sit Alanı bulunmaktadır.

Yalova ilk mavi bayraklı plaj ödülünü 2008 yılında Armutlu İhlas Tatil Köyü plajı ile almıştır. 2018

yılında 2, 2019 yılında 1 mavi bayraklı plajı bulunan ilin, mevcuttaki tek mavi bayraklı plajı Altınova ilçesinde yer alan Kaytazdere Belediyesi Saralkent Halk Plajıdır.

Tablo 14: Yıllara Göre Mavi Bayraklı Plaj Sayıları (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020)

Önemli Kültürel ve Turistik Değerler

YALOVA

- Yürüyen Köşk
- Höyük Tepesi
- Elmalık Köyü
- Beş Pınarlar Tepesi
- Kurtköy
- Kapılı Çınar
- Karaca Arboretum
- İstihkâm Tepe

Görsel 6: Yürüyen Köşk

ÇİFTLİKKÖY

- Kara Kilise (Roma Su Yapısı),
- Çukurköy,
- Dereköy,
- Laledere Köyü,
- Gacık Köy

Görsel 7: Kara Kilise (Roma Su Yapısı)

Görsel 8: Hersekzade Ahmet Paşa Camii

ALTINOVA

- Hersek Lagünü
- Çoban Kale
- Fevziye Köyü Yağlı Güreşleri
- Sermayecik Köyü
- Hersekzade Ahmet Paşa camii

Görsel 9: Deniz Feneri

ARMUTLU

- Hayriye-Kapaklı-
Mecidiye-Fıstıklı köyleri
- Armutlu kaplıcaları
- Deniz Feneri

Görsel 10: Dipsiz Göl

ÇINARCIK

- Teşvikiye Kent Ormanı
- Erikli Çifte Şelaleleri
- Büyük, Küçük Dipsiz Göl
- Delmece Yaylası
- Karlık Yaylası
- Çaldere Şelalesi
- Hasan Baba piknik ve mesire yeri
- Kocadere, Esenköy Sahili
- Kocadere Şehitliği
- Çınarcık Şenköy Yaren Baba Türbesi

Görsel 11: Termal Kaplıcaları

TERMAL

- Çınarlı Yol
- Gökçedere Barajı
- Termal Kaplıcaları
- Atatürk Köşkü
- Kurşunlu Hamamı
- Valide Hamamı
- Akköy Şehitliği

2.2.4 DIŞ TİCARET

Yıllara göre ihracat rakamlarının yer aldığı tabloya bakıldığında son 17 yılda ihracatta 26 katlık bir artış yaşandığı görülmektedir. 2019 yılı ihracat rakamıyla Türkiye'de ihracat sıralamasında 26. ,

2002 yılında ise 44. Olmuş. 2002 yılında Türkiye'nin toplam ihracatın %0,05'i Yalova'dan yapılırken, 2019'da %0,26 olmuştur.

Yıl	İhracat Dolar	Artış Oranı	Yıl	İhracat Dolar	Artış Oranı
2002	16.250.891		2011	46.720.230	0,5%
2003	20.036.175	23,3%	2012	50.639.331	8,4%
2004	24.798.972	23,8%	2013	306.567.416	505,4%
2005	24.925.438	0,5%	2014	265.344.426	-13,4%
2006	21.261.354	-14,7%	2015	255.442.087	-3,7%
2007	22.797.003	7,2%	2016	357.612.656	40,0%
2008	42.715.977	87,4%	2017	379.589.249	6,1%
2009	33.622.785	-21,3%	2018	312.157.076	-17,8%
2010	46.478.756	38,2%	2019	440.559.480	41,1%

Tablo 15: Yıllara göre ihracat verileri

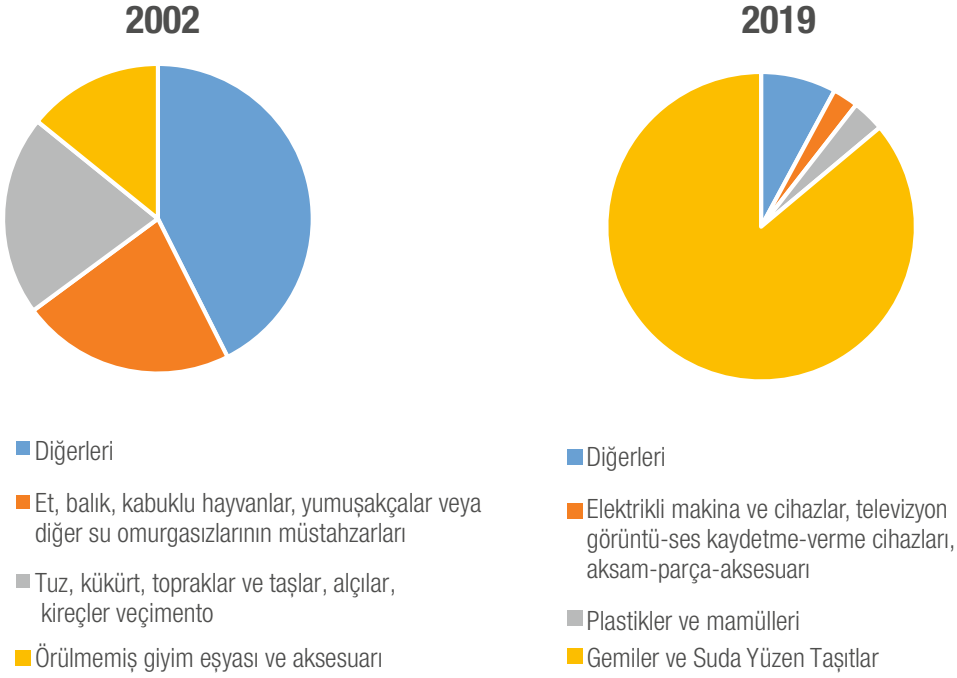
Gemi inşa sanayisinin ilin ihracatı içerisinde payı oldukça fazladır. 2008 yılında 4.904.696 olan gemiler ve suda yüzen taşıtlara dair ihracat rakamı ve toplam ihracat içindeki %11 olan payı; 2019 yılında 379.264.897 dolar, ilin toplam ihracatı içerisindeki payı ise %86 olmuştur. Ayrıca 2019

yılında Türkiye'nin gemiler ve suda yüzen taşıtlara dair toplam ihracatının (1.018.008.098) % 37'si Yalova'dan karşılanmıştır. Tersanelere dair daha fazla bilgi raporun ilerleyen kısımlarında ilgili başlık altında verilecektir.

2002			
Sıralaması	1	2	3
Fasıl Adı	Et, balık, kabuklu hayvanlar, yumuşakçalar veya diğer su omurgasızlarının müstahzarları	Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı
İhracat Miktarı	3.626.453	3.402.352	2.303.660
Toplam İhracat İçerisindeki Payı	%22,32	%20,94	%14,18
Toplam İhracat	16.250.891		

2019			
Sıralaması	1	2	3
Fasıl Adı	Gemiler ve suda yüzen taşıt ve araçlar	Plastikler ve mamulleri	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı
İhracat Miktarı	379.264.897	14.869.260	11.748.051
Toplam İhracat İçerisindeki Payı	%86,09	%3,38	%14,18
Toplam İhracat	440.559.480		

Tablo 16: Yıllara göre en çok ihraç edilen ilk 3 ürün (TÜİK, 2020)

Grafik 11: Ürünlerin toplam ihracat içerisindeki payları (TÜİK, 2020)

Yıllar	Ülke Sıralaması	Ülke adı	İhracat Dolar	Toplam ihracat içerisindeki oranı
2002	1	Fransa	5.659.589	%34,8
	2	Almanya	2.883.589	%17,7
	3	Hollanda	1.990.846	%12,3
2019	1	Norveç	351.670.257	%79,8
	2	Fransa	45.248.683	%10,3
	3	Çin	7.856.513	%1,8

Tablo 17: Yıllara göre en çok ihracat yapılan ilk üç ülke (TÜİK, 2020)

Yıl	İthalat Dolar	Değişim Oranı (%)	Yıl	İthalat Dolar	Değişim Oranı (%)
2002	3.649.715		2011	50.725.966	7,7
2003	7.018.822	92,3	2012	63.357.023	24,9
2004	12.504.099	78,2	2013	174.072.579	174,7
2005	14.271.374	14,1	2014	199.564.604	14,6
2006	20.792.653	45,7	2015	202.207.545	1,3
2007	20.259.384	-2,6	2016	178.109.382	-11,9
2008	39.126.877	93,1	2017	630.373.325	253,9
2009	37.304.810	-4,7	2018	621.830.601	-1,4
2010	47.106.040	26,3	2019	655.292.620	5,4

Tablo 18: Yıllara göre İthalat İstatistikleri (TÜİK, 2020)

2.2.5 İSTİHDAM YAPISI

Yıl	Toplam	Toplam İş Gücü Nüfusu (15-64 yaş arası Nüfus)	İş Gücünün Toplam Nüfusa Oranı (%)	Yıl	Toplam	Toplam İş Gücü Nüfusu (15-64 yaş arası Nüfus)	İş Gücünün Toplam Nüfusa Oranı (%)
2000	168.593	116.530	69,1	2013	220.122	168.001	76,3
2007	181.758	138.744	76,3	2014	226.514	172.071	76,0
2008	197.412	151.625	76,8	2015	233.009	176.332	75,7
2009	202.531	154.728	76,4	2016	241.665	183.023	75,7
2010	203.741	154.957	76,1	2017	251.203	189.580	75,5
2011	206.535	156.761	75,9	2018	262.234	197.132	75,2
2012	211.799	161.195	76,1	2019	270.976	202.829	74,9

Tablo 19: Toplam İş Gücü ve İş Gücü Oranı (TÜİK, 2020)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
TOPLAM	15.806	16.694	16.316	15.907	17.364	19.303	22.332
ÖZEL	14.011	14.582	14.106	13.992	15.351	17.528	20.301
KAMU	1.795	2.112	2.210	1.915	2.013	1.775	2.031
DAİMİ	12.433	13.139	13.026	13.550	14.498	15.540	17.646
MEVSİMLİK	3.373	3.555	3.290	2.357	2.866	3.763	4.686
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
TOPLAM	27.500	26.962	29.973	33.506	37.045	41.065	48.591
ÖZEL	25.409	24.681	27.844	31.179	34.737	39.125	46.264
KAMU	2.091	2.281	2.129	2.327	2.308	1.940	2.327
DAİMİ	22.306	21.764	23.755	27.125	29.666	31.538	36.130
MEVSİMLİK	5.194	5.198	6.218	6.381	7.379	9.527	12.461
	2015	2016	2017	2018	Değişim (17 Yıl)	Yıllık Ortalama Değişim	
TOPLAM	52.522	52.426	54.544	55.806	%253	%7,7	
ÖZEL	49.494	49.093	51.940	51.872	%270	%8,0	
KAMU	3.028	3.333	2.604	3.934	%119	%4,7	
DAİMİ	39.159	38.750	41.092	46.359	%273	%8,0	
MEVSİMLİK	13.363	13.676	13.452	9.447	%180	%6,2	

Tablo 20: 5510 Sayılı Kanununun 4-1/a Maddesi Kapsamındaki Zorunlu Sigortalı Sayıları (T.C. Sosyal Güvenlik Kurumu, 2020)

2018 yılında 55.806 zorunlu sigortalı çalışanın %26'sı(14.477) kadın; %74(41.329) 'ü erkektir.

Yıl	Ortalama Günlük Kazanç (TL)	Yıl	Ortalama Günlük Kazanç (TL)	Yıl	Ortalama Günlük Kazanç (TL)
2001	13	2007	32	2013	53
2002	17	2008	34	2014	60
2003	24	2009	37	2015	66
2004	27	2010	40	2016	80
2005	28	2011	43	2017	90
2006	29	2012	49	2018	105
Değişim (17 yılda)					7 kat

Tablo 21: Prime Esas Ortalama Günlük Kazançlar(T.C. Sosyal Güvenlik Kurumu, 2020)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Toplam	2.301	2.346	2.503	2.664	2.959	3.381	3.702
Özel	2.226	2.244	2.362	2.514	2.806	3.227	3.536
Kamu	75	102	141	150	153	154	166
Daimi	1.713	1.849	2.018	2.253	2.453	2.761	3.064
Mevsimlik	588	497	485	411	506	620	638
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Toplam	4.078	4.288	4.670	5.042	5.365	5.768	6.071
Özel	3.949	4.131	4.538	4.902	5.217	5.640	5.919
Kamu	129	157	132	140	148	128	152
Daimi	3.383	3.551	3.854	4.159	4.459	4.681	4.920
Mevsimlik	695	737	816	883	906	1.087	1.151
	2015	2016	2017	2018	Değişim (17 Yıl)	Yıllık Ortalama Değişim	
Toplam	6.547	6.728	7.142	7.117	%209	%6,9	
Özel	6.353	6.529	6.968	6.851	%208	%6,8	
Kamu	194	199	174	266	%255	%7,7	
Daimi	5.224	5.358	5.789	6.085	%255	%7,7	
Mevsimlik	1.323	1.370	1.353	1.032	%76	%3,4	

Tablo 22: 5510 Sayılı Kanununun 4-1/a Maddesi Kapsamındaki İşyeri Sayıları (T.C. Sosyal Güvenlik Kurumu, 2020)

2.3. SAĞLIK

2000 yılında yalnızca 1 hastane bulunan ilde, 2017 yılı itibarıyla 3'ü özel hastane olmak üzere toplamda 7 hastane bulunmaktadır. İlde bir Üniversite hastanesi bulunmamaktadır. Bu gereksinim yakın mesafelerde bulunan Kocaeli

Üniversitesi Hastanesi ve Bursa Uludağ Üniversitesi hastanesinden karşılanabilmektedir. 400 yataklı Şehir hastanesinin yapımına başlanmış olup 2021 yılında tamamlanması planlanmaktadır.

Yıllar	Sağlık Bakanlığı	Özel	Toplam
2000	1		1
2004	2	-	2
2005	2	-	2
2006	1	1	2
2007	2	1	3
2008	2	2	4
2012	3	2	5
2013	3	3	6
2017	4	3	7
2018	4	3	7

2000 - 2018 yılları arasındaki veriler incelendiğinde yatak sayılarında yaklaşık 8 katlık bir artış yaşandığı görülmektedir. Buna göre; 2000 yılında 70 olan yatak sayısı, 2018 yılında 568 olmuştur. 2000 yılında Yalova'daki toplam yatak sayısı Türkiye toplamının %0,05'ini oluştururken bu oran 2018 yılında %0,24'e yükselmiştir.

Tablo 23: Yıllara göre hastane sayısı (TÜİK, 2020)

Yıl	Yatak Sayısı	Yıl	Yatak Sayısı	Yıl	Yatak Sayısı	Yıl	Yatak Sayısı
2000	70	2005	237	2010	253	2015	426
2001	125	2006	251	2011	322	2016	499
2002	125	2007	223	2012	349	2017	568
2003	125	2008	238	2013	382	2018	568
2004	366	2009	253	2014	382		

Tablo 24: Yalova 2000-2018 Yılları Hastane Yatak Sayısı (TÜİK, 2020)

2002 yılında 147 olan toplam hekim sayısı 2018 yılında toplamda %164 oranında artarak 388 olmuştur. Bu sayı içerisindeki uzman hekim oranı 2002 yılında 51 kişi ile %35 iken, 2018 yılında 241 hekim ile %62'ye yükselmiştir. Yıllara göre

bakıldığında hekim sayısında kimi zaman azalmalar yaşanmış olmakla birlikte, hemşire sayısında sürekli bir artış olmuştur. İlde 2002 yılında 126 olan hemşire sayısı 2018 yılında 538 olarak 3 kattan fazla artış göstermiştir.

İlde 2002 yılında 50 olan dış hekimisi sayısı, 2018 yılında %82 artarak 91'e ulaşmıştır.

Yıl	Toplam Hekim	Dış Hekimi	Hemşire	Diğer Sağlık Personeli	Eczacı	Ebe
2002	147	50	126	131	63	86
2003	148	53	133	152	65	91
2004	199	57	219	179	71	108
2005	188	57	241	195	69	117
2006	202	55	238	200	70	121
2007	197	60	241	229	78	110
2008	240	63	261	249	77	122
2009	234	59	260	272	81	129
2010	246	70	281	291	86	139
2011	275	70	307	395	79	135
2012	280	75	331	405	81	148
2013	302	78	351	439	82	156
2014	300	80	364	459	84	135
2015	334	85	404	483	83	150
2016	334	80	409	511	85	157
2017	384	75	440	579	87	160
2018	388	91	538	643	100	177

Tablo 25. Yalova 2002-2018 Dönemi Sağlık Personeli Verileri (TÜİK, 2020)

2.4. EĞİTİM

İlkokul, Ortaokul ve Ortaöğretime dair istatistikler 1996-1997 öğretim yılı ile 2018-2019 öğretim yılları kıyaslamalı olarak aşağıda verilmiştir. Buna göre; ilkokul öğrenci sayısı nüfustaki yaşlanmayla birlikte Türkiye'deki duruma paralel olarak azalmıştır. Öğretmen sayısının artmasıyla birlikte

her üç öğretim düzeyinde de öğretmen başına düşen öğrenci sayısı azalmıştır. Ortaokul ve ortaöğretim kurumlarında da bu durum geçerli olmakla birlikte öğrenci sayısı ve okul sayılarında da ciddi artışlar olmuştur.

İLKOKUL				
Öğretim Yılı	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı
1996-1997	58	14.619	474	31
2018-2019	62	13.851	838	17
Değişim	%6,9	%-5,3	%76,8	%-46,4

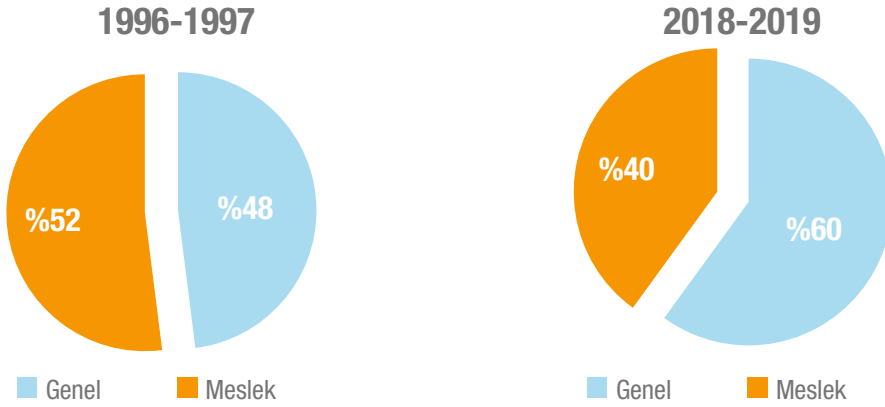
ORTAOKUL				
Öğretim Yılı	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı
1996-1997	38	8.201	306	27
2018-2019	68	14.786	1.051	14
Değişim	%78,9	%80,3	%243,5	%-47,5

ORTAÖĞRETİM				
Öğretim Yılı	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı
1996-1997	23	6.359	440	14
2018-2019	43	15.851	1.226	13
Değişim	%87,0	%149,3	%178,6	%-10,5

Tablo 26: Eğitim İstatistikleri (TÜİK, 2020)

Ortaöğretimde 1996-1997 öğretim yılına bakıldığında öğrencilerin daha çok mesleki ve teknik eğitim veren okulları talep ettiği görülmektedir. 2018-2019 yılına bakıldığında ise

mesleki ve teknik liselerini tercih eden öğrenci sayısının 1996-1997 yılına kıyasla artmış olduğu ancak oransal olarak düştüğü görülmektedir.

Grafik 12: Ortaöğretim kurumlarına göre öğretim gören öğrenci sayılarının, toplam ortaöğretim öğrenci sayılarına oransal olarak kıyaslaması (TÜİK, 2020)

Yalova'nın ilk Üniversitesi olan Yalova Üniversitesi 31 Mayıs 2008 tarih ve 26892 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak kurulmuştur. Türkiye'nin ilk ve tek Polimer Mühendisliği bölümü, Enerji Sistemleri Mühendisliği ile Kimya ve Süreç Mühendisliği gibi melez mühendislik bölümleri ve yerelde öncelikli ve yenilikçi diğer bölümleriyle ulusal ve uluslararası düzeyde başarılı ve saygın bir kurum olma yolunda hızla ilerlemektedir. Yalova Üniversitesine dair daha fazla bilgi ilerleyen bölümde önemli yatırımlar başlığı altında verilecektir. Aşağıda Üniversitenin ilk eğitim yılı olan 2008-2009 ve 2018-2019 yılları öğrenci

sayıları kıyaslamalı olarak verilmiştir. Buna göre toplam öğrenci sayısında yaklaşık 8 kat artış gerçekleşmiştir.

	2008-2009	2018-2019
Önlisans	1421	5556
Lisans	81	6205
Yükseklisans	0	812
Doktora	0	187
Toplam	1502	12760

Tablo 27: Yalova Üniversitesi Öğrenci Sayıları (Yükseköğretim Kurulu, 2020)

	2018			
	Türkiye		Yalova	
	Nüfus (Kişi)	Oran(%)	Nüfus (Kişi)	Oran(%)
Okuma Yazma Bilmeyen	2.197.257	3,60	4.265	2,20
Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	2.858.776	4,60	5.570	2,80
İlkokul Mezunu	13.032.445	21,10	40.540	20,70
İlköğretim Mezunu	8.832.635	14,30	23.701	12,10
Ortaokul Veya Dengi Okul Mezunu	8.695.145	14,10	27.948	14,30
Lise veya Dengi Okul Mezunu	14.785.993	23,90	53.317	27,20
Yüksekokul Veya Fakülte Mezunu	9.754.499	15,80	33.902	17,30
Yüksek Lisans Mezunu/	989.432	1,60	3.159	1,60
Doktora Mezunu	207.082	0,30	563	0,30
Bilinmeyen	490.832	0,80	2.746	1,40
Toplam	61.844.096	100,00	195.711	100,00

	2008			
	Türkiye		Yalova	
	Nüfus (Kişi)	Oran(%)	Nüfus (Kişi)	Oran(%)
Okuma yazma bilmeyen	4.863.414	9,20	7.009	4,50
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	3.452.624	6,60	7.357	4,80
İlkokul mezunu	18.078.358	34,30	52.776	34,10
İlköğretim mezunu	5.679.485	10,80	14.683	9,50
Ortaokul veya dengi mezunu	2.795.749	5,30	11.051	7,10
Lise veya dengi mezunu	9.970.816	18,90	32.771	21,20
Yüksekokul veya fakülte mezunu	3.508.954	6,70	11.251	7,30
Yüksek lisans mezunu	247.544	0,50	553	0,40
Doktora mezunu	73.244	0,10	99	0,10
Bilinmeyen	3.966.417	7,50	17.241	11,10
Toplam	52.636.605	100,00	154.791	100,00

Tablo 28: Yalova İli 2008-2018 15+ Yaş Eğitim Düzeyleri (TÜİK, 2020)

Yukarıdaki tablolardan da görüldüğü üzere eğitim seviyelerine bakıldığında Yalova genel olarak Türkiye ortalamasından daha iyi seviyelerde

olmuştur. Ayrıca Yükseköğretime Geçiş Sınavı (YGS) gibi ulusal sınavlarda da başarılı iller arasında da yer almayı sürdürmektedir.

2.5. KÜLTÜR VE SANAT

Yıllar	Sinema Salonu Sayısı	Sinema Seyirci Sayısı	Tiyatro Salonu Sayısı	Tiyatro Seyirci Sayısı
1995	1	24.400	0	0
1996	1	20.000	0	0
1997	3	90.170	0	0
1998	2	73.970	0	0
1999	0	0	0	0
2000	2	51.580	1	7.540
2001	2	42.688	0	0
2002	4	34.700	0	0
2003	4	57.161	0	0
2004	3	22.230	0	0
2005	3	37.300	0	0
2006	3	54.000	0	0
2007	3	25.000	0	0
2008	8	134.956	1	3.600
2009	10	122.100	0	0
2010	10	244.756	2	11.800
2011	13	221.818	4	13.720
2012	13	214.098	3	13.073
2013	13	198.542	4	3.545
2014	13	258.404	3	2.447
2015	13	228.251	2	7.090
2016	19	254.989	2	2.650
2017	19	415.525	4	8.731
2018	13	245.300	2	9.862

Tablo 29: Sinema ve Tiyatro İstatistikleri (TÜİK, 2020)

Yıl	Kütüphane Sayısı	Kitap Sayısı	Yıl	Kütüphane Sayısı	Kitap Sayısı
1995	3	23.699	2007	2	22.737
1996	3	23.512	2008	2	24.535
1997	3	24.846	2009	2	27.087
1998	3	25.737	2010	2	28.526
1999	3	25.737	2011	2	34.299
2000	3	25.737	2012	2	35.820
2001	3	24.379	2013	2	36.540
2002	3	27.594	2014	2	44.510
2003	3	27.594	2015	2	52.088
2004	3	21.940	2016	2	50.244
2005	1	27.137	2017	2	54.123
2006	2	28.941	2018	3	67.342

Tablo 30: Halk Kütüphaneleri ve Halk Kütüphanelerinde Bulunan Kitap Sayısı (TÜİK, 2020)

2.6. ULAŞIM

Yalova karayolu, havayolu, denizyolu ve demiryollarında sahip olduğu çeşitlilik ile yüksek erişilebilirliğe sahip bir ildir. Ulaşım konusunda gerçekleştirilen en önemli yatırım İstanbul-Bursa-İzmir Otoyolu projesi ve bu proje kapsamında yapılan Osmangazi köprüsü olmuştur. 2019 yılında tamamlanan projeye dair detaylar ilerleyen kısımda ilgili başlık altında verilmektedir.

Sabiha Gökçen Uluslararası Havalimanı Yalova'ya yaklaşık 60 km uzaklıktadır. Kocaeli Cengiz Topel Havalimanı yaklaşık 80 km ve Bursa Yenişehir Havalimanı ise yaklaşık 60 km mesafe uzaklıktadır.

İlde demiryolu hattı olmamasına rağmen İstanbul ve Kocaeli'de bulunan Yüksek Hızlı Tren hatlarına erişilebilirliği bulunmaktadır.

Denizyolu İstanbul'a ulaşım için yoğun olarak tercih edilmektedir. Negmar ve İDO ile İstanbul ile yolcu ve araç geçişi sağlayan karşılıklı seferler düzenlenmektedir. İl genelinde Armutlu, Çınarcık, Merkez ilçede birer tane ve Tavşanlı'da 2 tane olmak üzere toplamda 4 tane vapur iskelesi bulunmaktadır. Ayrıca AKÇANSA, AKSA ve Yalova RORO olmak üzere 3 adet liman bulunmaktadır.

Taşıt Türü	1995 Yılı	2019 Yılı
1. (Otomobil)	604	35.926
2. (Minibüs)	13	2.173
3. (Otobüs)	22	1.008
4. (Kamyonet)	85	13..324
5. (Kamyon)	47	2041
6. (Motosiklet)	26	8.165
7. (Özel Amaçlı)	36	214
8. (Yol Ve İş Makinaları)	21	0
9. (Traktör)	0	3.140
Toplam	854	65.991

Tablodan da görüldüğü üzere Yalova il olduktan sonraki 25 yıl içerisinde motorlu taşıt sayısı yaklaşık 77 kat artmıştır. Taşıt türleri arasında özellikle otomobil sayısı oldukça yükselmiştir. 1995 yılında 604 olan otomobil sayısı yaklaşık 60 kat artarak 2019 yılında 35.926 olmuştur.

Trafikteki araç sayısının artmasıyla birlikte kaza sayıları da ne yazık ki artmaktadır. Aşağıdaki tabloda yıllara göre veriler yer almaktadır. Buna göre 1995 yılından beri trafik kazaları yaklaşık 6 kat artmıştır. 2011-2018 yılları arasında gerçekleşen 5.165 kazada toplamda ne yazık ki 118 kişi hayatını kaybetmiş, 7.712 kişi ise yaralanmıştır.

Tablo 31: Motorlu Kara Taşıtı Sayısı (TÜİK, 2020)

Yıl	Trafik Kaza Sayıları	Yıl	Trafik Kaza Sayıları	Yıl	Trafik Kaza Sayıları	Yıl	Trafik Kaza Sayıları	Yıl	Trafik Kaza Sayıları
1995	108	2001	319	2005	326	2010	371	2015	798
1996	134	2002	275	2006	373	2011	383	2016	710
1997	292	2003	292	2007	343	2012	562	2017	779
1998	369	2004	256	2008	350	2013	606	2018	730
1999	247	2005	248	2009	374	2014	597		

Tablo 32: Yalova 1995-2018 Yılları Trafik Kaza Sayıları (TÜİK, 2020)

Yıl	Ölü Sayısı	Yaralı Sayısı	Yıl	Ölü Sayısı	Yaralı Sayısı	Yıl	Ölü Sayısı	Yaralı Sayısı	Yıl	Ölü Sayısı	Yaralı Sayısı
2011	15	645	2013	9	957	2015	17	1.150	2017	17	1.131
2012	9	839	2014	7	915	2016	17	1.034	2018	27	1.041

Tablo 33. Yalova 2011-2018 Yılları Trafik Kazalarında Ölü ve Yaralı Sayısı (TÜİK, 2020)

2.7. ÇEVRE

Yıl	Toplanan belediye atık miktarı (1000 ton)	Kişi başı ortalama belediye atık miktarı (kg/kişi-gün)	Çöp depolama sahalarında bertaraf edilen belediye atık miktarı (1000 ton)
1998	56	1,46	56
2001	65	1,39	65
2002	71	1,48	71
2003	81	1,67	81
2004	85	1,78	85
2006	105	1,86	105
2008	79	1,41	79
2010	70	1,1	70
2012	76	1,13	76
2014	86	1,2	86
2016	93	1,2	93
2018	100	1,17	100

Tablo 34: Çevresel Atık İstatistikleri (TÜİK, 2020)

Yıl	Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı (%)	Atık hizmeti verilen nüfusun toplam nüfus içinde oranı (%)	Atık hizmeti verilen nüfusun belediye nüfusu içinde oranı (%)	Atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun belediye nüfusu içindeki payı (%)
1998	68	64	82	2
2001	72	76	100	66
2002	74	78	100	63
2003	80	78	100	72
2004	81	78	99	73
2006	88	85	100	67
2008	92	84	99	9
2010	93	85	100	26
2012	95	87	100	93
2014	95	87	100	95
2016	95	88	100	93
2018	96	89	100	94

Tablo 35: Çevresel Hizmet Verilen Nüfus Oranları (TÜİK, 2020)

Yıl	Belediyelerde kişi başı temin edilen günlük su miktarı (litre/kişi-gün)	Belediyeler tarafından temin edilen su miktarı (1000 m ³ /yıl)	Belediyelerde içme ve kullanma suyu şebekesi için çekilen yüzey suyu miktarı (1000 m ³ /yıl)	Belediyelerde içme ve kullanma suyu şebekesi için çekilen yeraltı suyu miktarı (1000 m ³ /yıl)	Su temini işleri ve hizmetleri çevresel yatırım harcamaları (TL)
2001	830	37.662	36.346	1.316	28.752
2002	802	38.566	37.292	1.275	47.784
2003	811	38.692	37.657	1.035	127.654
2004	801	38.695	37.424	1.272	301.124
2006	570	31.979	31.763	216	306.225
2008	494	27.770	27.516	254	491.261
2010	444	28.018	27.104	914	49.482
2012	410	27.583	26.953	630	27.683
2014	381	27.414	26.675	739	4.598.687
2016	384	29.746	29.671	75	23.638.568
2018	317	27.097	26.990	107	-

Tablo 36: İçme ve Kullanma Suyu İstatistikleri (TÜİK, 2020)

Yıl	Belediyelerde kişi başı günlük atıksu miktarı (litre/kişi-gün)	Belediyelerde kanalizasyon şebekesinden deşarj edilen atıksu miktarı (1000 metreküp/yıl)	Belediyeler tarafından arıtılan atıksu miktarı (1000 metreküp/yıl)	Atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun belediye nüfusu içindeki payı (%)
2008	157	8.122	2.410	9
2010	354	20.688	18.505	26
2012	306	19.612	19.267	93
2014	398	27.212	26.702	95
2016	336	24.949	24.520	93
2018	341	27.984	27.885	94

Tablo 37: Belediye Atık Su İstatistikleri (TÜİK, 2020)

GENEL ORMANLIK ALAN					
Verimli		Bozuk		Toplam	İl Geneline Oranı
Ha	%	Ha	%	Ha	%
40.407	85	7.163	15	47.570	60

Tablo 38: İlin Orman Varlığı (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü)

Görsel 12: Çınarlı Hiyabandan Bir Görüntü

2.8. SOSYO - EKONOMİK GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI

İlçe	Yıl	Genel Sıralama	İl İçindeki Sıralama	Düzy	İlçe	Yıl	Genel Sıralama	İl İçindeki Sıralama	Düzy
Merkez	2004	26	1	2	Altınova	2004	102	4	2
	2017	94	1	2		2017	260	4	3
Çiftlikköy	2004	101	3	2	Armutlu	2004	115	5	2
	2017	223	2	2		2017	293	5	3
Çınarcık	2004	88	2	2	Termal	2004	140	6	2
	2017	241	3	3		2017	395	6	3

Tablo 39: İlçelere göre Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması (İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, 2004-2017)

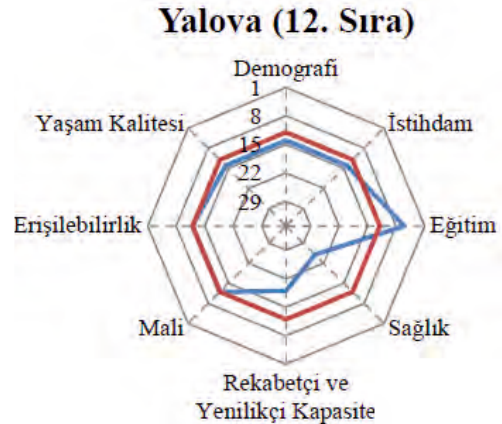
Yıl	81 İl Sıralaması	Kademe
2003	9	2
2011	13	2
2017	12	2

Tablo 40: İlin SEGE sıralaması kıyaslaması (İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, 2013-2017)

2017 SEGE'de; Yalova yüksek okuryazar nüfusu, Yüksek Öğretime Geçiş Sınavında (YGS) yüksek başarı düzeyi ve düşük hava kirliliği değerleri ile ekonomik gelişmişlik düzeyinden çok sosyal ve bireysel anlamda refahın görece yüksek olması nedeniyle üst sıralarda yer almaktadır.

Grafik 13: İllerin Alt Boyutlar İtibarıyla Sıralamaları (İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, 2017)

Alt Boyut Sıraları
SEGE-2017 Sırası

2.9. 17 AĞUSTOS DEPREMİ

17 Ağustos 1999 tarihinde saat 03:02'de meydana gelen 7,4 büyüklüğündeki Doğu Marmara Depremi, geçtiğimiz yüzyılın Türkiye açısından en büyük afetlerinden birisi olarak tarihe geçmiştir. Deprem, özellikle İzmit, Adapazarı ve Yalova'da büyük yıkıma neden olmuş, 20.000'e yakın insanın hayatını kaybetmesine, 40.000'den fazla insanın da yaralanmasına yol açmıştır. Depremün ülkemizde endüstrinin ve kentleşmenin en yoğun olduğu bu bölgede meydana gelmesi, can kaybının ve hasarın da çok büyük olmasına sebep olmuştur. (Danışman, 2006)

Depremden Yalova'da yaklaşık 70.000 nüfusa sahip kent merkezi ile yaklaşık 170.000 nüfusa sahip il geneli olumsuz etkilenmiştir. Resmi kayıtlara göre, deprem nedeniyle Yalova'da 2.504 kişi hayatını kaybetmiş, 4.505 kişi de yaralanmıştır. Yalova'da mevcut binaların yaklaşık

olarak % 50'si hasara uğramıştır. Bölgedeki sanayi tesisleri ve altyapı büyük ölçüde tahrip olmuş, çevreye zarar verecek endüstriyel kazalar meydana gelmiştir. Bazı tahminlere göre bu depremin doğurduğu ekonomik kayıp 10 - 12 milyar \$ arasında olurken, 1999 yılı ve 2000 yılı Türkiye Ekonomisini de olumsuz etkilemiştir. Bu etkiler halen devam etmektedir. (Danışman, 2006)

Yalova'nın en önemli gelir kaynaklarından biri olan turizm sektöründe deprem nedeniyle meydana gelen olumsuz etki sonucu, turizm ve yazlıkçı geliri çok büyük oranda düşmüştür. Turizm sektöründe yüksek kapasiteye sahip 2 otel yıkılmış, hasarsız olan oteller de boşaltılmıştır. Turistlerin deprem nedeniyle bir anda Yalova'yı terk etmeleri sonucunda, turizm geliri kaybı 40 Trilyon TL'yi bulmuştur. (Danışman, 2006)

	Kent Nüfusu (1997)	Köy Nüfusu (1997)	Kent Nüfusu (2000)	Köy Nüfusu (2000)
YALOVA MERKEZ	78.210	12.842	70.118	15.973
ALTINOVA	3.053	13.931	3.231	19.570
ARMUTLU	3.630	2.970	4.221	3.637
ÇINARCIK	13.347	10.875	8.953	12.697
ÇİFTLİKKÖY	9.327	10.918	9.622	15.167
TERMAL	2.539	2.274	2.516	2.888
TOPLAM	110.106	53.810	98.661	69.932
İl Nüfusu	163.916		168.593	

Tablo 41: Depremün Yalova İli Nüfus Yapısına Olan Etkileri (T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü) (TÜİK)

Tablodan da görüleceği üzere, depremden hemen sonra yapılan 2000 Nüfus Sayımı sonuçlarına göre, Yalova'nın kent nüfusu oranı düşüş göstermiştir. 1997 Genel Nüfus Tespiti sonuçlarına göre il nüfusunun % 67,2'si il ve ilçe merkezlerinde yaşarken, bu oran 2000 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre % 58,5'e gerilemiştir. Köy nüfusunun oranı da % 32,8'den % 41,5'e yükselmiştir. Deprem nedeniyle il ve ilçe merkezlerindeki nüfusun bir kısmı kırsal alanlara yerleşmişlerdir. Bu durumun oluşmasındaki en

büyük faktör, 17 Ağustos 1999 Doğu Marmara Depremi'dir. İnsanlar kentsel bölgeleri terk ederek depreme karşı güvenli olarak gördükleri kırsal bölgelere yerleşmişlerdir.

Deprem sonrası hızla yaralarını saran Yalova'da 17 Ağustos Depremi hala en acı hatıralardan biri olarak hafızalarda yer almaktadır. Depremde hayatını kaybedenler her sene 17 Ağustos tarihinde düzenlenen törenle anılmaktadır.

17 Ağustos 1999 Deprem Anıtı

2.10. 25 YILLIK DÖNEMDE YAPILAN ÖNEMLİ YATIRIMLAR

25 yıllık süreçte gerçekleştirilen yatırımlarla ilde ekonomik, demografi ve sosyo-kültürel olarak ciddi bir gelişme yaşanmıştır. Bu yatırımlardan öne

çıkanlar aşağıda ilgili başlıklar altında anlatılmaktadır.

2.10.1 YALOVA ÜNİVERSİTESİ

Görsel 13: Yalova Üniversitesi Merkez Kampüsü

Yalova'nın ilk ve tek üniversitesi olan Yalova Üniversitesi 31 Mayıs 2008 tarih ve 26892 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak kurulmuştur. Yalova Üniversitesi'nin temelini Uludağ Üniversitesi Yalova Meslek Yüksek Okulu oluşturmaktadır. 1995 yılında il olan Yalova'ya ait bir üniversiteye duyulan ihtiyaç nedeniyle 22 Ocak 1996 tarihinde Yalova Yüksek Öğretim Vakfı kurulmuştur. 19 Şubat 2007 tarihinde ise Yalova Üniversitesi Yaptırma ve Yaşatma Derneği kurulmuştur. Yapılan üniversite kurma faaliyetleri sonucu yeni bir il olan Yalova'da genç ve dinamik bir üniversite olan Yalova Üniversitesi 2008 yılında eğitim faaliyetlerine başlamıştır.

Yalova Üniversitesi hızla büyüyen yeni bir üniversitedir. Yalova Üniversitesi yeni kurulan üniversiteler arasında çalışmaları, başarıları ve farklılıkları ile öne çıkarak kısa sürede köklü üniversitelerle yarışır hale gelmiştir. Üniversite bünyesinde şu an;

- 7 Fakülte (Hukuk, İktisadi ve İdari Bilimler, İslami İlimler, Mühendislik, Sağlık Bilimleri, Sanat ve Tasarım, Spor Bilimleri)
- 1 Yüksekokul (Yabancı Diller Yüksekokulu)
- 5 Meslek Yüksekokulu, (Altınova Meslek Yüksek Okulu, Çınarcık Meslek Yüksek Okulu, Armutlu Meslek Yüksek Okulu, Termal Meslek Yüksek Okulu, Yalova Meslek Yüksek Okulu)
- 2 Enstitü (Fen Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü),
- 12 uygulama ve araştırma merkezi (Bilim ve Teknoloji Uygulama ve Araştırma

Merkezi, Girişimcilik İşletmecilik Uygulama Araştırma Merkezi, Sürekli Eğitim ve Uygulama Araştırma Merkezi, Uluslararası Çatışma Çözümleri Uygulama ve Araştırma Merkezi, Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi, Merkez Araştırma Laboratuvarı (YÜMERLAB), Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, Engelli Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, Kadın ve Aile Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Uygulama ve Araştırma Merkezi, Sosyal Çalışmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi ve Siber Güvenlik Uygulama ve Araştırma Merkezi) bulunmaktadır.

Üniversite; bünyesinde düzenlenen yerel ve ulusal etkinlikler, dış paydaşlarla yapılan iş birlikleri, büyüyen kampüsü ve güçlü akademik kadrosuyla sürekli gelişmekte ve büyümektedir. 2019 yılı itibarıyla 550 akademisyen ve 14.181 öğrenciyle Üniversitede öğrenim faaliyetleri sürmektedir. İlimizin Ar-Ge kapasitesini bir üst noktaya taşımak amacıyla üniversite bünyesinde bir teknopark kurulmasına dair çalışmalar devam etmektedir.

Yalova Üniversitesi'nin, kentin gelişiminde önemli katkıları bulunmaktadır. Üniversitenin varlığı sebebiyle kentte genç ve aktif nüfus oranı artmakta olup, Üniversite Yalova'nın "Eğitim Kenti" vizyonunu desteklemektedir. 2035 Yalova İli vizyonunda, sektörlerde uzmanlaşmanın sağlanması ve kalifiye işgücünün elde edilmesinde üniversitenin payı büyük olacaktır.

		2008-2009	2018-2019
Okuyan Önlisans	Erkek	881	2.987
	Kadın	540	2.569
	Toplam	1.421	5.556
Okuyan Lisans	Erkek	60	3.195
	Kadın	21	3.010
	Toplam	81	6.205
Okuyan Yüksek Lisans	Erkek	0	503
	Kadın	0	309
	Toplam	0	812
Okuyan Doktora	Erkek	0	107
	Kadın	0	80
	Toplam	0	187
Genel Toplam	Erkek	941	6.792
	Kadın	561	5.968
	Toplam	1.502	12.760

Tablo 42: Yalova Üniversitesi Öğrenci Sayıları (Yükseköğretim Kurulu, 2020)

2.10.2 TERSANELER

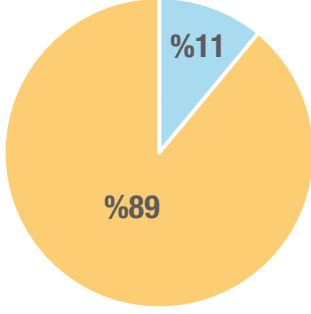
Görsel 14: Altınova tersanelerinden bir görünüm

Yalova, Türkiye toplamının %41'ini oluşturan toplamda 1.881.710dwt/yıl kapasiteli tersaneleri ile gemi inşa sanayisinde önemli bir konumdadır. Altınova ilçesinde bulunan Tersaneler Bölgesinde Gemi İnşa Sanayisine yönelik bir sektörel yoğunlaşma mevcuttur. Bölge çok sayıda endüstri bölgesine yakın olmasının yanı sıra İstanbul, Bursa ve İzmit gibi metropollerin geçiş noktasında bulunmaktadır. Osman Gazi köprüsünün açılmasıyla birlikte Tuzla'da bulunan iş yerleri ile işbirliği daha kolay hale gelmiştir. Ayrıca Yalova Valiliğinin öncülüğünde, 40 yatırımcı tarafından Altınova Tersane Girişimcileri Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi 2004 yılında burada kurulmuştur.

Türkiye'de bulunan 83 faal tersanenin 30'u Yalova'da yer almakta ve bu tersanelerden 7'sinin

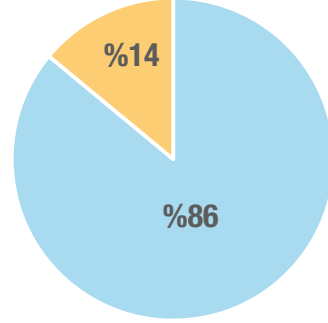
havuzu bulunmaktadır. (T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Tersaneler ve Kıyı Yapıları Genel Müdürlüğü) Gemi inşaya dair ihracat rakamları incelendiğinde ilin ihracatında çok önemli ve büyük bir paya sahip olduğu görülmektedir. Tersanelerin 2008 yılında 4.904.696 olan ihracat rakamı ve toplam ihracat içindeki %11 olan payı; 2019 yılında 379.264.897 dolar, ilin toplam ihracatı içerisindeki payı ise %86 olmuştur. Ayrıca 2019 yılında Türkiye'nin gemiler ve suda yüzen taşıtlara dair toplam ihracatının (1.018.008.098) % 37'si Yalova'dan karşılanmıştır. (TÜİK) Emek yoğun bir çalışma gerektiren sektör, yirmi binin üzerinde çalışan sayısı ile Yalova istihdamına da önemli ölçüde katkı sağlamaktadır.

2008 Yılı İldeki İhracat Oranı

■ Gemi İnşa ■ Diğer

2019 yılı İldeki İhracat Oranı

■ Gemi İnşa ■ Diğer

Grafik 14: Yalova'da 2008 ve 2019 Yıllarında Gemi İnşa Sektörü İhracatının İl İhracatına Oranı (TÜİK, 2020)

Tersanelerdeki yüksek üretim ve hizmet kalite standartları sayesinde Yalova tersaneleri; Norveç, İngiltere, İzlanda, Hollanda, Belçika, İtalya, Fransa, gibi önemli denizcilik ülkelerine gemi inşa etmektedir. Son zamanlarda özellikle sipariş usulü katma değeri yüksek, yeni teknolojilerin uygulandığı gemi üretimlerine yönelik çalışmalar

artmıştır. Bu doğrultuda elektrikli ve akülü sistemlerin birlikte kullanıldığı hibrit feribotlar, uzaktan kumandalı gemiler, rüzgâr türbini destek gemileri, anahtar teslim balıkçı gemileri gibi katma değeri yüksek özel maksatlı gemiler burada üretilebilmektedir.

2.10.3 İSTANBUL – BURSA – İZMİR OTOYOLU

2019 yılında tamamlanan İstanbul-Bursa-İzmir Otoyolu projesi ve proje kapsamında inşa edilen Osman Gazi Köprüsünün Yalova ili ulaşımına ve ekonomisine büyük etkisi olmuştur.

Otoyol projesinin başlangıç noktası Gebze olup, yapılan otoyol Dilovası ile Hersek Burnu arasında yer alan İzmit Körfezini, uzunluğu yaklaşık 3 km olan ve dünyanın sayılı büyüklükteki asma köprülerinden birisi olan Osmangazi Köprüsüyle geçmiş, Orhangazi ve Gemlik yakınlarından devam

edip Ovaakça kavşağı ve Bursa çevre yoluna bağlanmıştır. Mevcut Bursa çevre yolundan sonra yeniden başlayarak Susurluk'un kuzeyinden geçerek Balıkesir'e ulaşmaktadır. Devamında Balıkesir'in batısından güneye yönelen otoyol Turgutlu yakınlarından batıya yönelmekte, İzmir-Uşak devlet yoluna paralel olarak ilerlemekte ve İzmir çevreyoluna bağlanmaktadır. İstanbul – İzmir Otoyolu Türkiye'de özel sektör tarafından işletilen ilk otoyol olma özelliğine sahiptir.

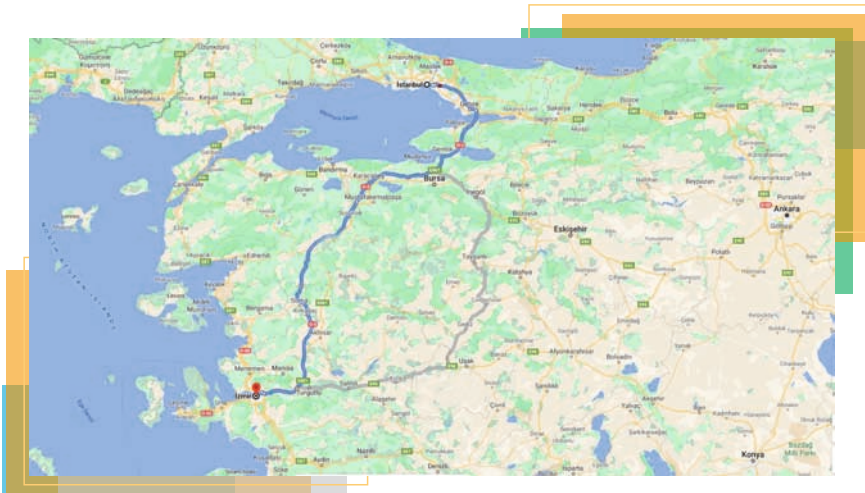
Proje kapsamında inşa edilen, 2016 yılında yapımı tamamlanan Osman Gazi Köprüsü dünyanın 4'üncü, Avrupa'nın ise 2'nci en uzun açıklığa sahip köprüsü olma özelliğini taşımaktadır. İzmit körfezini dolaşmadan İstanbul-Yalova arası ulaşım imkânı sağlayan köprü ile Dilovası(Kocaeli) ve Altınova (Yalova) arasındaki mesafe 6 dakikada geçilebilmektedir.

İstanbul-İzmir Otoyolunun,

- Kemalpaşa Bağlantı yolu 20 Ekim 2015,
- Altınova Kavşağı-Gemlik Kavşağı arası 21 Nisan 2016,
- Gebze (Muallimköy)-Altınova Kavşakları arası (Osmangazi Köprüsü dâhil) 30 Haziran 2016,
- Kemalpaşa Kavşağı-Karasuluk Kavşağı arası 8 Mart 2017,
- Gemlik Kavşağı-Bursa Çağlayan Kavşağı arası 12 Mart 2017,

- Bursa Çağlayan Kavşağı-Karacabey Kavşağı arası işletme ve bakım sorumluluğu devri 01 Ocak 2018,
- Kemalpaşa Kavşağı-Saruhanlı Kavşakları arası 01 Aralık 2018,
- Balıkesir Kuzey Kavşağı-Balıkesir Batı Kavşağı arası ve Akhisar Kavşağı-Saruhanlı Kavşağı arası 17 Mart 2019,
- Bursa Batı Kavşağı-Balıkesir Kuzey Kavşağı arası ve Balıkesir Batı Kavşağı-Akhisar Kavşağı arası 4 Ağustos 2019,

tariflerinde işletmeye açılmıştır. Böylece, 4 Ağustos 2019 tarihinde gece yarısı itibarı ile İstanbul-İzmir otoyolunun tamamı işletmeye açılmıştır. 384 km ile Türkiye'nin en uzun otoyolu olan projeye İstanbul-İzmir ulaşım süresi 3,5-4 saate inmiştir. (Otoyol Yatırım ve İşletme A.Ş.)

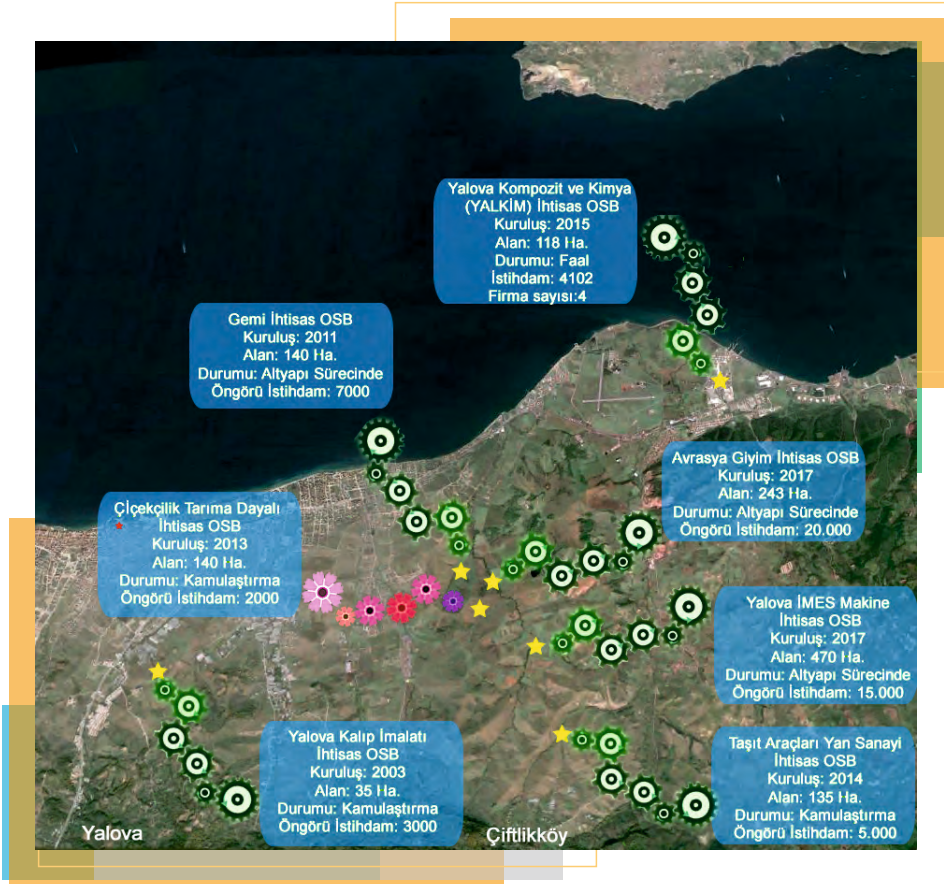

Görsel 15: Otoyol güzergâhı (Otoyol Yatırım ve İşletme A.Ş.)

2.10.4 ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ

Yalova'da 2020 yılı Mart ayı itibariyle sicil numarası almış 7 Organize Sanayi Bölgesi (OSB) bulunmaktadır. Ancak bunlardan 6 OSB henüz kuruluş aşamasındadır. AKSA, AKKİM, DOWAKSA ve ERSUR Tekstil olmak üzere 4 büyük işletmeyi

içeren Yalova Kompozit ve Kimya İhtisas OSB ildeki tek faal OSB'dir. Yatırım halindeki OSB projelerinin hayata geçmesiyle Yalova'da toplam OSB alanının 1.246 hektar olması hedeflenmektedir.

Görsel 16: Yalova OSB Yatırımları Özet Bilgileri (Doğu Marmara Yatırım Rehberi, 2019 ve Basın Açıklamaları)

2.10.5 KAMU YATIRIMLARI

	Türkiye*	Muhtelif İller	Yalova
2002	15.533.564	8.271.888	13.986
2003	16.009.223	8.747.250	11.592
2004	16.093.343	8.946.920	13.590
2005	19.899.447	8.958.977	55.647
2006	21.608.226	10.088.030	78.343
2007	21.513.108	8.905.602	95.645
2008	21.915.452	8.227.920	91.824
2009	27.458.727	12.006.228	58.689
2010	33.832.966	15.314.971	46.480
2011	36.400.287	16.890.594	38.365
2012	44.434.287	21.590.040	37.078
2013	52.881.620	25.776.601	63.516
2014	56.279.641	22.402.068	51.847
2015	62.240.302	26.996.724	57.807
2016	76.606.214	35.948.917	68.298
2017	94.518.347	41.145.815	85.837
2018	94.953.641	58.651.322	52.750

* Muhtelif İller Dâhil

Tablo 43: Yalova'da Yapılan Kamu Yatırımları Payı- 1.000 TL (Doğu Marmara Kalkınma Ajansı, 2019)

YALOVA İLİ 2003-2019 YILLARI ARASI SEKTÖRLERE GÖRE KAMU YATIRIMLARI

Sektör	Proje Sayısı	Toplam Proje Tutarı (TL)	Bugüne Kadar Yapılan Harcama(TL)
Eğitim	103	529.942.000	529.942.000
Enerji	44	56.033.710	56.033.710
Ormancılık	29	3.927.830	3.927.830
Sağlık	16	242.089.398	242.089.398
Tarım	242	55.707.000	55.707.000
Ulaştırma-haberleşme	18	5.597.780.528	5.397.275.528
Konut	11	158.728.00	158.728.000
Altyapı İnşaatı	234	754.336.642	640.336.642
Kültür - Turizm	46	17.701.000	17.701.000
Gençlik - Spor	25	32.266.000	32.266.000
İl Özel İdaresi ve Köydes Yatırımı	1.565	167.737.000	167.737.000
Belediye Hizmetleri	509	283.890.617	283.890.617
Diğer (Av Yaban Hayatı- Muhtelif Alımlar- Çevre Düzenlemesi Vb.)	14	7.559.202	7.559.202
Toplam	2.856	7.907.698.927	7.593.193.927

Tablo 44. Yalova İli 2003-2019 Yılları Arası Sektörlere Göre Kamu Yatırımları
(Yalova Valiliği İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü)

2.10.6 ENERJİ YATIRIMLARI

Santral Adı	Tesis Türü	Lisans Başlangıç Yılı	Kurulu Gücü (MWm)	Tesis İlçesi
Aksa Santrali	Termik (Doğalgaz)	2009	147,23	Çiftlikköy
İzmit-İpek Kâğıt	Termik (Doğalgaz)	2016	16,52	Altınova
Manastır-Esenköy RES	Rüzgâr	2016	32,4	Çınarcık
Yalova RES	Rüzgâr	2019	54	Armutlu

Tablo 45: İşletmede Olan Enerji Tesisleri (Elektrik Piyasası Üretim Lisansları, 2020)

3- GELECEK PROJeksiYONLARI (NÜFUS, EKONOMİ, SOSYAL VB.)

Yalova'nın, 1995 yılında İstanbul'dan ayrılarak il statüsü kazanmasıyla başlayan kentleşme süreci, son yıllarda ivme kazanarak devam etmektedir.

Önemli yatırımların ve ülkesel ölçekteki programların etki alanında kalan Yalova'da 2035 yılı esas alınarak yapılan nüfus projeksiyonları, ilin herhangi bir yatırım kararı ya da sektörel gelişim olmadan doğal nüfus artışıyla 2035 yılında 330.000 kişi olacağını göstermektedir. Ancak Yalova'da son yıllarda karşılaştırılan yatırım

kararlarının, nüfus çekimini artıracığı öngörülmektedir. Buna göre 330.000 kişilik doğal nüfus artışının yanı sıra yeni yatırım projelerinde çalışacak nüfus ve ailelerini de kapsayan yaklaşık 322.500 kişinin de yatırım kararları ile birlikte Yalova'da yaşaması öngörülmektedir. Böylelikle plana göre 2035 yılı nüfusu 652.500 kişi olarak kabul edilmiştir. (Yalova İli 1/50.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Plan Açıklama Raporu, 2018) Ayrıca TÜİK'in 2025 yılına kadar olan gelecek nüfus projeksiyonlarına dair tablo da aşağıda verilmiştir.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Yalova	269.072	278.499	288.172	298.084	308.249	318.557	329.001
Türkiye Toplamı	82.886.421	83.900.373	84.908.658	85.911.035	86.907.367	87.885.571	88.844.934
Türkiye Toplamına Oranı	%0,32	%0,33	%0,34	%0,35	%0,35	%0,36	%0,37

Tablo 46: Nüfus Projeksiyonları (TÜİK)

Sanayi sektörü, Yalova'da son yıllarda önemli bir potansiyel sergileyen sektörel faaliyet kolu olarak ön plana çıkmaktadır. Çiftlikköy İlçesi'nde kuruluş aşamasında olan organize sanayi bölgeleri ve buna bağlı olarak gelişen yan sanayi alanları, ildeki sanayi sektörü faaliyetlerine ilişkin oranı yukarıya taşımaktadır. Gelişen sanayinin organize sanayi bölgelerinde yerleştirilmesi, ayrıca mevcut durumda dağınık bir şekilde yapılmış olan

sanayi firmalarının da organize bölgelere yönlendirilmesi doğal değerler ve kentsel yaşamın zarar görmesini engelleyecektir. Daha önce de bahsedildiği gibi Yalova'da mevcutta bulunan tek organize sanayi bölgesi Taşköprü Beldesi'nde yer alan Yalova Kompozit ve Kimya İhtisas Organize Sanayi Bölgesi'dir. Bununla birlikte il genelindeki farklı alanlarda küçük sanayi siteleri ve diğer sanayi alanları da yer almaktadır.

Yalova'da önümüzdeki yıllarda;

- Yalova Gemi İhtisas OSB
- Avrasya Giyim İhtisas OSB
- Yalova Çiçekçilik Tarıma Dayalı İhtisas OSB
- Yalova İMES Makine İhtisas OSB
- Yalova Kalıp İmalatı İhtisas OSB
- Taşıt Araçları Yan Sanayi İhtisas OSB'nin

faaliyete geçmesiyle 1/50 binlik plana göre ilde sanayi sektöründe toplamda 80.000 kişinin istihdam edilmesi beklenmektedir. Organize sanayi bölgelerinin çarpan etkisi sayesinde, ticari faaliyetlere ilişkin ihtiyaçlar doğrultusunda Çiftlikköy İlçesi'nde gelişecek olan ticari merkez özelliği, Yalova'nın özel sektörler açısından gelişmesine önemli katkılar sağlayacaktır. (Yalova İli 1/50.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Plan Açıklama Raporu, 2018)

Yalova'da bulunan tersane alanları da ilin ekonomisinde önemli bir paya sahiptir. Yalova tersanelerinin de 2035 yılında kapasitesini artırarak faaliyetlerine devam etmesi ve Yalova'daki sanayi sektörü istihdamını artırması öngörülmektedir.

İlde öne çıkan bir diğer sektör ise turizmdir. % 60'ı ormanlık alan olan ve Yaklaşık 124 km. kıyı uzunluğuna sahip olan Yalova, Termal ve Armutlu ilçelerinde bulunan şifalı termal kaynakları ve el değmemiş doğal güzellikleri ve merkezi konumuyla yüksek turizm potansiyeline sahiptir. İlde 4 mevsim turizmin sağlanması adına yatırımlar yapılmakta olup, ilerleyen dönemlerde kıyı turizmi ve kaplıca turizmi haricinde sağlık turizmi, doğa turizmi gibi alanlarda da yapılan yatırımlarla ilde turizm sektörünün daha da güçlenmesi beklenmektedir. Tarım ve turizm sektörlerinde sürdürülebilirliği sağlamak ve bu sektörler üzerinde gelişimi devam ettirebilmek amaçları doğrultusunda tarım alanlarının korunması ile turizm ve potansiyel turizm alanlarının doğa ile dost bir şekilde düzenlenmesi önemlidir. (Doğu Marmara 2014-2023 Bölge Planı, 2015)

Gelişen güçlü eğitim altyapısıyla Yalova Üniversitesi "Sağlık Turizmi" ve "Tarım Bilimleri" alanlarında Ar-Ge faaliyetleri ile ihtisaslaşmış bir Üniversite olma hedefi doğrultusunda çalışmalar yapmaktadır. Üniversitenin ilin geleceğinde oynayacağı rol çok önemli olup, ilerleyen dönemlerde de bölgenin kalkınmasına önemli katkılar sunması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, S., Meydan, M., Bilen Kazancık, L., & Işık, M. (2019). İllerin Ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması SEGE-2017. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü.
- Danışman, E. (2006). 17 Ağustos 1999 Doğu Marmara Depremi'nin Yalova İli'nin Ekonomik Ve Toplumsal Yapısına Etkileri. T.C. İçişleri Bakanlığı Yalova Valiliği İl Planlama Uzmanlığı Tezi. Yalova.
- Diñçer, B., & Özasan, M. (2004). İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (2004). T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı. Mayıs 2020 tarihinde http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Ilcelerin_sosyo-ekonomik_gelismislik_siralamasi_Arastarimasi-2004%E2%80%8B.pdf adresinden alındı
- Diñçer, B., Özasan, M., & Kavasoglu, T. (2003). İllerin Ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (2003). T.C. Başbakanlık Devlet planlama Teşkilatı. Mayıs 2020 tarihinde http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/İllerin_sosyo-ekonomik_gelismislik_siralamasi_arastiriasi_2003-%E2%80%8B.pdf adresinden alındı
- Doğu Marmara Kalkınma Ajansı. (2015). Doğu Marmara 2014-2023 Bölge Planı.
- Doğu Marmara Kalkınma Ajansı. (2019). Doğu Marmara Bölgesi Kalkınma Göstergeleri 6. Mayıs 2020 tarihinde http://www.marka.org.tr/Uploads/Files/Bolgesel_Gostergeler_Kitabi/Bolgesel%20Gostergeler%206.pdf adresinden alındı
- Doğu Marmara Kalkınma Ajansı. (2019). Doğu Marmara Yatırım Rehberi.
- Enerji Piyasası Denetleme Kurulu. (2020). Elektrik Piyasası Üretim Lisansları. Mayıs 2020 tarihinde <http://lisans.epdk.org.tr/epvys-web/faces/pages/lisans/elektrikUretim/elektrikUretimOzetSorgula.xhtml> adresinden alındı
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2020, Mayıs). Konaklama İstatistikleri. <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-201120/konaklama-istatistikleri.html> adresinden alındı
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2020, Mayıs). Tesis İstatistikleri. <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-201131/tesis-istatistikleri.html> adresinden alındı
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2020, Mayıs). Ulusal Mavi Bayrak İstatistikleri. <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-45592/ulusal-mavi-bayrak-istatistikleri.html> adresinden alındı
- Otoyol Yatırım ve İşletme A.Ş. (tarih yok). Tarihçe. Mayıs 2020 tarihinde https://isletme.otoyolas.com.tr/?page_id=4037 adresinden alındı

Sekiz İlçe ve Üç il Kurulması ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Karamame. (1995). 6 Haziran 1995 tarihli 22327 Sayılı Resmi Gazete.

T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. (tarih yok). 1997 Genel Nüfus Tespiti İdari Bölünüş.

T.C. Çevre Ve Şehircilik Bakanlığı Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü. (2018). Yalova İli 1/50.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Plan Açıklama Raporu. Mayıs 2020 tarihinde <https://webdosya.csb.gov.tr/db/mpgm/icerikler/plan-aciklama-raporu-20180604140007.pdf> adresinden alındı

T.C. Sosyal Güvenlik Kurumu. (2020, Mayıs). Devredilen Kurum İstatistikleri. http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/devredilen_kurum_istatistikleri/ssk_devredilen_adresinden_alindi

T.C. Sosyal Güvenlik Kurumu. (2020, Mayıs). SGK İstatistik Yıllıkları. http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yilliklari_adresinden_alindi

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü. (tarih yok). İllere Göre Orman Varlığı. Mayıs 2020 tarihinde <https://www.ogm.gov.tr/Sayfalar/Ormanlarimiz/Ilkere-Gore-Orman-Varligi.aspx> adresinden alındı

T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Tersaneler ve Kıyı Yapıları Genel Müdürlüğü. (tarih yok). Tersaneler. Mayıs 2020 tarihinde <https://tkygm.uab.gov.tr/tersaneler> adresinden alındı

TÜİK. (2020, Mayıs). ADNKS ve Genel Sayım İstatistikleri. <http://www.tuik.gov.tr> adresinden alındı

TÜİK. (2020, Mayıs). Bitkisel Üretim İstatistikleri. <http://www.tuik.gov.tr> adresinden alındı

TÜİK. (2020, Mayıs). Bölgesel İstatistikler. <http://www.tuik.gov.tr> adresinden alındı

TÜİK. (2020, Mayıs). Çevre İstatistikleri. <http://www.tuik.gov.tr/> adresinden alındı

TÜİK. (2020, Mayıs). Demografi İstatistikleri. <http://www.tuik.gov.tr> adresinden alındı

TÜİK. (2020, Mayıs). Dış Ticaret İstatistikleri. <http://www.tuik.gov.tr/> adresinden alındı

TÜİK. (2020, Mayıs). Dış Ticaret İstatistikleri. www.tuik.gov.tr adresinden alındı

TÜİK. (2020, Mayıs). Eğitim İstatistikleri. Bölgesel İstatistikler. <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik> adresinden alındı

TÜİK. (2020, Mayıs). Göç İstatistikleri.

TÜİK. (2020, Mayıs). Kültür İstatistikleri. <http://www.tuik.gov.tr> adresinden alındı

TÜİK. (2020). Nüfus Projeksiyonları. Mayıs 2020 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/> adresinden alındı

TÜİK. (2020, Mayıs). Sağlık İstatistikleri. <http://www.tuik.gov.tr> adresinden alındı

TÜİK. (2020, Mayıs). Toplumsal Yapı ve Cinsiyet İstatistikleri. <http://www.tuik.gov.tr> adresinden alındı

TÜİK. (2020, Mayıs). Ulaştırma İstatistikleri. Mayıs 2020 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/> adresinden alındı

Yalova Hakkında. (2020, Mayıs). Mayıs 2020 tarihinde Yalova Belediyesi: <http://www.yalova.bel.tr/kent-rehberi/yalova-hakkinda> adresinden alındı

Yalova Üniversitesi. (tarih yok). Tarihçe. Mayıs 2020 tarihinde <http://www.yalova.edu.tr/tr/Page/Icerik/tarihce> adresinden alındı

Yılmaz, F., Gültekin, L., Acar, S., Meydan, M. C., Işık, M., Bilen Kazancık, L., & Özsan, M. E. (2019). İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması SEGE-2017. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü.

Yükseköğretim Kurulu. (2020, Mayıs). Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden alındı

Osmangazi Köprüsü

Gebze-Orhangazi-İzmir Otoyolu projesi kapsamında inşa edilerek 2016 yılında faaliyete geçen Osmangazi Köprüsü, yapıldığı dönem itibarıyla Dünyanın 4'üncü, Avrupa'nın ise 2'nci en uzun açıklığa sahip asma köprüsü olma özelliğini taşımaktadır.

KAYNAKÇA

T.C. Yalova İl Özel İdaresi

Adnan Menderes Mah. Şehit Ömer
Faydalı Caddesi No: 201 / YALOVA

Mail : 77ilozelidare@icisleri.gov.tr

Telefon : 0 (226) 814 10 48

Fax : 0 (226) 812 43 16

T.C. Doğu Marmara Kalkınma Ajansı

Yenişehir Mah. Demokrasi Bulvarı
No: 72/A 41050 İzmit - KOCAELİ

Mail : info@marka.org.tr

Telefon : 0 (262) 332 01 44

Fax : 0 (262) 332 01 45